

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«НАУКОВИЙ ПРОСТІР
В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»**

(29-30 червня 2023 р.)

ЛЬВІВ
2023

УДК 001"313"(062.552)
Н 34

**Науковий простір в умовах сучасних викликів:
теорія і практика.** Матеріали науково-практичної
Н 34 конференції (м. Львів, 29-30 червня 2023 р.). – Одеса:
Видавництво «Молодий вчений», 2023. – 68 с.
ISBN 978-617-8074-51-7

У збірнику представлені матеріали науково-практичної конференції «Науковий простір в умовах сучасних викликів: теорія і практика». Розглядаються загальні питання архітектури, військових наук, державного управління, соціальної комунікації, технічних наук та інші.

Збірник призначений для науковців, викладачів, аспірантів та студентів, а також для широкого кола читачів.

УДК 001"313"(062.552)

ЗМІСТ

АРХІТЕКТУРА ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Сакорська О.С.

ПІЧ ІЗ МЕМОРІАЛЬНОГО КАБІНЕТУ МУЗЕЮ ХАНЕНКІВ
ЯК СКЛАДОВА ІНТЕР'ЄРУ У ДУСІ ІСТОРИЗМУ.

АТРИБУЦІЯ КАХЛІВ..... 5

Ярмоленко К.Г.

ОСОБЛИВОСТІ НАТЮРМОРТІВ ВАН ГОГА..... 11

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Хмелюк В.С.

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

15

МЕДИЧНІ НАУКИ

Дзевульська І.В., Маліков О.В.

ДЕЯКІ ФАКТИ З ІСТОРІЇ ВИВЧЕННЯ ТІЛА ЛЮДИНИ

19

Кулик С.С., Боржівський А.Ц.

ВПЛИВ COVID-19 НА ФЕРТИЛЬНІСТЬ СЕРЕД ЧОЛОВІКІВ:
СУЧАСНИЙ СТАН ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ.....

22

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

Богрєєв С.Л.

СУЧАСНИЙ СТАН СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ

ТА НІМЕЧЧИНИ В СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

26

Лобко В.В.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

30

Щербина А.В.

АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ ЕКСТРЕМІЗМУ В УКРАЇНІ.....

33

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Капсамун О.Г.

СУТНІСТЬ ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

37

Ткачова М.Ю.

СВІТ БЕЗ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ: НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ
ДЕРЖАВ VS ВИЖИВАННЯ ЛЮДСТВА 40

Шумейко З.Г.

РОЛЬ ПОЛІТИЧНОЇ ОПОЗИЦІЇ У СИСТЕМІ
КОНТРОЛЮ ЗА ДЕРЖАВНОЮ ВЛАДОЮ 44

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ

Ковбаса А.О.

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ПОБУДОВИ ОСОБИСТОГО БРЕНДУ
ЗАСОБАМИ ІМІДЖЕВОЇ РЕКЛАМИ..... 49

Шуба А.В.

ЦИФРОВА ГРАМОТНІСТЬ ТА МЕДІАГРАМОТНІСТЬ
В КОНТЕКСТІ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ОСВІТИ..... 53

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

Inna Vasytkovska, Yurii Popov

ESSENTIAL PRINCIPLES OF QUANTUM COMPUTING 56

ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ

Горобець О.Ю., Тюкавкіна І.М.

ДИФРАКЦІЯ СПІНОВИХ ХВИЛЬ НА ЗОННІЙ ПЛАСТИНЦІ
МІЖ ДВОМА ФЕРОМАГНЕТИКАМИ..... 61

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Іванова О.В.

ФІЛОСОФІЯ ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОГО РЕНЕСАНСУ 64

АРХІТЕКТУРА ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Сакорська О.С.

аспірантка,

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв;

старший науковий співробітник

відділу західноєвропейського мистецтва,

Національний музей мистецтв

імені Богдана та Варвари Ханенків

ПІЧ ІЗ МЕМОРІАЛЬНОГО КАБІНЕТУ МУЗЕЮ ХАНЕНКІВ ЯК СКЛАДОВА ІНТЕР'ЄРУ У ДУСІ ІСТОРИЗМУ. АТРИБУЦІЯ КАХЛІВ

Один із експонатів, що у постійній експозиції Музею Ханенків, зазвичай викликає зацікавлення у відвідувачів. Це пристінна піч триярусної простої архітектурної форми, що прикрашена однотипними кахлями. Кожна кахля розмальована кольором, кожна картинка супроводжується написом. Примітним є те, що композиції кахлів та написи під ними не повторюються та становлять пічний набір кількістю 331 кахля.

Навіть непересічний глядач побачить в композиціях кахлів народне мистецтво, що дійсно має витоки з давньоросійських селищ та міст, які згодом сформували потужні школи кахлевого виробництва. Інтерес до подібних мистецьких проявів народного розвинувся наприкінці XIX – початку XX ст. як прикмета історизму та має назву ретроспективізм, що яскраво проявився в першу чергу в архітектурі та декоративно-ужитковому мистецтві.

Ретроспективізм на території Російської імперії та в Києві як її частині розгалузився на – неокласичний та неоруський стилі («російський стиль»). В результаті з'явилися два умовні табори «слов'янофілів» та «західників», які протистояли один одному в усіх суспільно значущих питаннях. Саме етичні погляди слов'янофілів сприяли вивченню вітчизняної мистецької спадщини, давши поштовх

дослідженню обрядів, збиранню фольклору, народних пісень та оповідей. Слов'янофільство стимулювало дослідження сучасного селянського та давньоруського мистецтва, вплинуло на розвиток вітчизняної історіографії, археології, етнографії [1, с. 13].

В часи історизму, що закріпився в суспільній свідомості, інтерес до національної спадщини набув рис наукового підходу, а кахля була визнана однією з самобутніх проявів народної культури. Знахідки сформували колекції, що дозволило не лише зберігати артефакти, а й надало їм статусу музейних предметів, забезпечивши увагу до окремо взятої кахлі та до її зберігання, вивчення, експонування. Завдяки зусиллям перших вчених XIX ст., археологічні кахлі стали об'єктами дослідження, що багато в чому було забезпечено новими напрямками у їх вивченні – включенням до наукового процесу польової археології та збиранням кахлів музеями. Традиція збереження кахлів як частини унікального декору пам'яток формувалася у XIX ст. одночасно з розвитком реставрації, і це були взаємодоповнюючі процеси [2].

Вищезазначені тенденції мали прямий вплив на збиральників Богдана та Варвару Ханенків, засновників однойменного музею мистецтв, до колекції якого і відноситься піч, що у Меморіальному кабінеті.

Історія побутування печі. За свідченнями етнографа та мистецтвознавиці Євгенії Спаської [3, с. 3], цю грубу Варвара Николівна вирішила встановити у 1905 році. На той час Богдан Ханенко працював на Далекому Сході, виконуючи завдання Товариства Червоного Хреста. Варвара тим часом, аби зробити приймальною чоловіка більш теплою й затишною, придбала у антиквара кахлі від двох різних печей. За словами продавця, їх привезли з Курської губернії. Облаштування печі доручили кращому київському пічнику (архіви зберегли лише коротку згадку про його прізвище – Мозговий). За роботами, на прохання Варвари Николівни, наглядав відомий київський мистецтвознавець, професор Адріан Вікторович Прахов [3, с. 3]. До останнього часу в інвентарній документації музею цей експонат був описаний так: *Печные изразцы. Северная Россия (?). 1 половина 18 века* [4].

Історія атрибуції печі. Перше з відомих на сьогодні досліджень [3] у 1925 здійснила Є.Ю. Спаська, студентка етнографічного

відділення Київського археологічного інституту. Це повідомлення виявилось водночас одним із найбільш ґрунтовних і детальних. Після демонтрування піч тривалий час зберігалася у музейних сховищах, розібрана на окремі кахлі. Саме завдяки роботі Є.Ю. Спаської, її детальному науковому опису, у 1989–1998 роках грубу вдалося відновити згідно з первісною конструкцією на тому самому місці, де її встановила Варвара Ханенко [5; 6].

У 2000 та у 2007 роках ханенківській печі були присвячені дві дипломні роботи студентів Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури [5; 7]. Однак, обидві вони мають швидше учбовий характер і здебільшого лише описують експонат, не відкриваючи нових відомостей щодо походження кахлів та їх розписів.

Наступний етап у дослідженні печі почався після візиту до музею Тетяни Леонідівни Астраханцевої – російського фахівця із гжельської майоліки. Саме вона висловила припущення, що кахлі печі були виконані майстрами Гжелі. Т.Л. Астраханцева (усно) запропонувала наступну атрибуцію: *Кахлева піч. Гжель. Друга половина 18 століття. Червона глина, емалевий розпис*. Матеріали мого дослідження підтверджують правильність цього визначення і на прикладі кахлів музейної печі дозволяють простежити витoki формування самотульної художньої манери, притаманної гжельським майстрам.

Джерела формування і відмінні риси гжельської іконографії. Формування особливостей гжельського стилю мало витoki здебільшого з двох джерел, з яких майстри розпису, по суті прості селяни, могли черпати образотворчий матеріал.

З одного боку самостійні художники 18 століття широко використовували розповсюджені народні картинки, які продавалися на будь-якому ярмарку – лубок.

Іншим «посібником» була популярна у 17 столітті книга «Символи та емблемата» – ілюстрований збірник латинських, італійських, французьких, німецьких приказок та прислів'їв [8].

Цікаво, що малюнки в книзі «Символи та емблемата» у свою чергу були запозичені з двох книг емблем французького видавця Данієля де ля Фьойя, які з'явилися ще у кінці 17 століття [9; 10].

Останнє видання також мало свого попередника – книгу емблем Ніколя Вер'єна [11]. Однак і в ній чимало зображень беруть початок ще у більш ранніх зразках [12, с. 14, 16].

Багаточисленні аналогії з малюнками книги «Символи та емблемата» трапляються і на кахлях ханенківської печі. Співпадають не лише окремі деталі, але й цілі сцени.

Проте у трактуванні народного художника ці образи отримали зовсім інше звучання. Намагаючись співвіднести незрозумілу емблему з книги і реалії власного життя, майстри розпису переосмислювали усталені європейські символи і наповнювали їх живим змістом, завдяки чому рисунок ставав значно виразнішим і вільним. Одним із прикладів такого переосмислення є популярний образ європейського мистецтва – бог кохання Амур. У трактуванні народного художника він має вигляд іноді мисливця (вочевидь тому, що зображувався з луком і стрілами), іноді скомороха або комедіанта.

Подібне, дещо наївне, майже дитяче бачення народного художника стало однією із важливих складових неповторного гжельського стилю.

Примітним є те, що підписи на кахлях кийвської печі дуже рідко співпадають з підписами із книги «Символи та емблемата». Значною мірою вони не мають нічого спільного з підтекстовками із книги, а відображають лише те, як народні майстри (найчастіше неграмотні) самі для себе трактували зміст дивних чужоземних картинок.

Відомо, що нерідко над розписом одного пічного набору працювало декілька художників, іноді членів однієї сім'ї. В комплекті ханенківської печі ми також натрапляємо на роботу двох або більше художників, доказом чому може слугувати порівняння окремих плиток. До прикладу, порівнюючи плитку з оленем, бачимо, що почерк на ній (півустан) відмінний від почерку на більшості кахлів із печі Ханенків. Однією із причин цього було, як уже зазначалося вище, те, що нерідко в розписі брали участь декілька майстрів. Хтось малював сюжетні картини, інший доповнював композиції повторюваними елементами – у даному випадку деревами і рамкою, третій робив написи. На кожному з цих етапів могли бути задіяні й декілька осіб [13, с. 504; 14, с. 201].

Стилістичні особливості гжельської кераміки у кахлях кийвської печі. Вивчаючи гжельські кахлі, Т.Л. Астраханцева звертає

увагу на те, що на них часто повторюються мотиви розписів керамічного посуду [15, с. 52]. Одним із таких повторюваних і типових для Гжелі зразків вона називає мотив Птаха-Сиріна, або просто птаха.

Цей типовий мотив декілька разів трапляється і на кахлях нашої печі. Ханенківські кахлі виявляють безперечну подібність до гжельських зразків, які зберігаються у Музеї народного мистецтва в Москві [15, с. 58]. Схожість явно простежується і в промальовці округлого тулубу птаха, і в кольоровій палітрі, і у вільній, ескізній манері малюнку.

Один із найцікавіших зразків гжельської пічної кераміки перебуває у російському етнографічному музеї Санкт-Петербурга. Розглядаючи окремі кахлі цієї печі, видно, що не лише композиція, але й трактовка дерева (стовбура, листя), пня, на якому сидить кіт, вирішення плакетки з написом і навіть почерк явно співпадають з розписом кахлів печі Ханенків.

Переконливим доказом того, що кахлі ханенківської печі були створені майстрами Гжелі, є також і техніко-технологічні характеристики. У гжельських кахлів пористий кольоровий черепок зазвичай червоно-цеглистого або світло-жовтого тону. Склад гжельської маси у 18 столітті включав два сорти глини – червону «ширьовку» і жовтувато-сіру «меткомелинку». Саме під опис червоної глини такого типу і підпадає матеріал кахлів печі Ханенків, що добре видно на сколі одного з них: глина тут рум'яно-рожевого кольору, добре прокалена, рівна; складені кахлі на розчині білого кольору. У сучасній майоліці до складу маси ні той, ні інший вид глини не входить, так як уже багато років вони не добуваються.

Усі наведені вище стилістичні та техніко-технологічні аналогії є достатньо переконливими для того, щоб впевнено залучити грубу з Музею Ханенків до кола тих, які сьогодні атрибутуються як гжельські. Однак, у продовження цього дослідження можна було б запропонувати проведення порівняльної техніко-технологічної експертизи кахлів із Російського етнографічного музею у Санкт-Петербурзі, Музею народного мистецтва в Москві та Музею Ханенків.

Список використаних джерел:

1. Черных Д. Народность как основной фактор формирования русского стиля в архитектуре и художественной промышленности в XIX – начале XX века. *Теория и история архитектуры, градостроительства и дизайна*. 2015. № 7. С. 9–17.
2. Баранова С. О первых поступлениях изразцов в собрания музеев Москвы // Научная конференция к 150-летию Музея декоративно-прикладного и промышленного искусства. Московская Государственная Художественно-Промышленная Академия им. С.Г. Строганова, 2018. С. 137–145.
3. Спасская Е. Ю. Изразцовая печь музея Ханенко в Киеве // Доклад слушательницы этнографического отделения Киевского археологического института в семинаре по историко-стилистическому анализу [рукопись]. Киев, 1925. Науковий архів НММХ, Оп. 1, спр. 46.
4. Музей искусств им. Б. и В. Ханенко. Инв. кн. 2, опись 7, ед. хр. 45.
5. Присяжна Ю. Сюжетні кахлі печі, що знаходяться в експозиції Музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків. Походження та витоки найбільш характерних сюжетів : дип. магістра мист-ва. НАОМА. Київ, 2000.
6. Малакова І. Реставрація особняка Ханенків. *Ханенківські читання – 2000* : 36. наук. мат. конф. Київ, 2000. С. 13–18.
7. Шинкаренко Д. Кахлі XVIII–XIX ст. на прикладі кахляних печей з Музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків та будинку-музею Т. Шевченка : дип. магістра мист-ва. НАОМА. Київ, 2007.
8. *Symbola et Emblemata Jussu atque aspiciis Petri Alexeidis*. Amsterdam : Henricus Wetstein, 1705.
9. *Offelen Henry. Devises et Emblemes Anciennes et Modernes*. Amsterdam : Daniel de la Feuille, 1691.
10. *Pallavicini, Jan Van Vianen. Devises et emblemes d’amour*. Amsterdam : Daniel de la Feuille, 1696.
11. *Verrien, Nicolas. Recueil d’emblèmes, devises, medailles, et figures hyeroglyphiques*. Paris, 1685.
12. Махов А. Печать недвижимых дум. *Эмблемы и символы*. Москва, 1995. 368 с.
13. Салтыков А. Изразцы. В кн. Русское декоративное искусство : в 3-х т. Москва : Академия художеств, 1963. Т. 2. 695 с.
14. Воронов Н. Русские изразцы XVIII века // Памятники культуры: Исследования и реставрация. Вып. 2 / редактор И.Э. Грабарь и др. Москва, 1960. С. 191–208.
15. Астраханцева Т. Гжельская майолика XX века : монография-альбом. Санкт-Петербург, 2006. 288 с.

Ярмоленко К.Г.

студентка,

*Український державний університет
імені Михайла Драгоманова*

ОСОБЛИВОСТІ НАТЮРМОРТІВ ВАН ГОГА

Рефлексії на навколишній світ мають значний вплив на творчість художника. Саме емоційний стан митця може визначати манеру письма, кольорову гамму картини та сюжет. Натюрморти Вінсента ван Гога – це втілення синергії митця та емоційного стану художника в момент створення роботи. Натюрморти Вінсента мають яскраву кольорову гаму, наповненні сонячним світлом [3, с. 159].

Вінсента Ван Гога називають постімпресіоністом. Ми дотримуємося позиції Гриценка Т.Б. [2], що Ван Гог – швидше реаліст, бо він лише частково визнавав вірність принципам імпресіонізму. На думку художника, «найкращі картини створені по пам'яті. Як зазначає Гриценко Т.Б., Ван Гог рішуче відкидав твердження, ніби мистецтву байдужий предмет зображення. На творчість Ван Гога більшої мірою вплинула техніка імпресіоністів, його живопис став вільніший, сміливіший, палітра – насиченішою. Натюрморти художника не спонукають до споглядального милування, вони втілюють душевне сум'яття сучасної людини. Дослідники [2; 4; 6] зазначають, що предмети на натюрмортах Ван Гога несуть у собі захоплення світом і водночас проникливе почуття самотності, тривожного неспокою, щемливої туги. Художник емоційно сприймав суперечності та несправедливості життя, віддзеркалюючи їх у предметах оточення. Під його пензлем зображення простих предметів сповнені драматизму. Як зазначає Гриценко Т.Б. [2, с. 300], Ван Гог олюднює світ речей, наділяючи його власною гіркою безнадією. Внутрішня експресія його натюрмортів досягається пастозним зигзагоподібним накладанням фарби густими мазками. В листах брату Тео [3] художник писав: «Мистецтво – це щось більше й вище, ніж наші власні вміння, знання чи навчання. Мистецтво – це життя, яке шукає себе. Крім того, це наші незламні прояви любові до краси, ідей та прозорінь, які ми регулярно знаходимо.

Все мистецтво – це дар. Це перш за все подарунок, який може зробити виробник. Між тим, це подарунок комусь іншому, платять вони за це чи ні. Диво в тому, що ми не можемо зупинити виробництво цих подарунків. Картини ж мають власне життя, яке походить із душі художника. Я хочу торкнутися людей своїм мистецтвом. Я хочу, щоб вони сказали: «він відчуває глибокі почуття, він відчуває ніжність».

Метою нашої статті є конкретизація особливостей натюрмортів голландського художника постімпресіоніста.

В 1881 році, під час навчання в Антона Муаве, Ван Гог створює свої перші натюрморти. Досвід та здобуті знання допомогли художнику навчитися писати предмети різної форми та фактури, гармонійно відображаючи колірні нюанси. Однією з перших його постановок стала композиція з черевиками, червоною і білою капустою та картоплею. Вінсент хотів навчитися передавати унікальну фактуру кожного предмета. Тому на картині ми бачимо ретельно виписані листя капусти з прожилками. Інші предмети художник майстерно занурив у напівтінь. Це робить один з перших натюрмортів митця цілісним та гармонійним.

Згодом в натюрмортах Ван Гога з'являється різноманітне начиння, фрукти, овочі, квіти, риба. В картині «Натюрморт з мідіями та креветками» Ван Гог вміло написав червонуватих креветок в поєднанні з мідіями. Дану картину художник відтворив в теплій кольоровій гамі. Фон натюрморту написаний різними відтінками коричневого. Глибока чорна тінь обводить масивним контуром мідії, що лежать на столі. Щоби узагальнити предмети, Ван Гог окреслив їх суцільними широкими плямами. На справедливе твердження Ф. Пажака [4, с. 178], це дозволяє сконцентрувати увагу глядача на колірних співвідношеннях елементів композиції.

1886 року Вінсент переїхав до Парижу, де зазнав впливу художників-імпресіоністів. Палітра митця стала яскравішою, він став експериментувати з легкими мазками. Тоді ж Вінсент задумує серію з тринадцяти картин (завершити її в Парижі не встигне), яка б символізувала Христа та дванадцять апостолів. Саме сонях в Нідерландах вважається символом вірності, оскільки весь час тягнеться до сонечка. Художник вважав «золоту квітку» символом вдячності.

Невдовзі митець переїжджає до Арля. В Арлі художник продовжує працювати над соняхами. Він зрізає соняхи на різному етапі їх дозрівання, адже прагне показати життєвий цикл квітки. Його натюрморти з соняшниками сяють усіма відтінками жовтого кольору – кольору сонця. Художник у своїх роботах прагне досягти ефекту сонячного сяйва. Масивні вази мають непропорційно маленький розмір в порівнянні з величезними квітами. Саме цей прийом акцентує погляд глядача на «золотих квітах». Митець працює в техніці «імпасто», видавлюючи фарбу відразу на полотно, тому робота має виразні сліди дотику пензля. Соняшники, написані в такій манері, справляють враження живих. Вони наче знаходяться в постійному русі, пульсують, дозрівають на очах у глядача [6, с. 80].

«Натюрморт з грушами» Ван Гог написав в Парижі. Художник поступово відходить від канонів класичного живопису, адже у композиції відсутня будь-яка продуманість, ніби випадково побачений сюжет був одразу відображений на полотні. Жовті груші незвичайно яскраві на синьому тлі. Художник моделюючи їх обриси, підкреслює холоднуваті тіні. Саме світло робить картину абсолютно неповторною і позбавленою будь-якої банальності.

«Ваза з ірисами» – це один з натюрмортів, написаних Ван Гогом під час перебування в лікарні в 1890 році. Не маючи можливості виходити з лікарні, художник писав інтер'єри лікарні та натюрморти з букетами квітів. «Полотна, які Вінсент створив у стінах лікарні, мають колористично привабливий вигляд та виразно закомпоновані. На полотні «Ваза з ірисами» художник окреслює смугою зеленого кольору стіл та розміщує вазу з букетом посеред полотна, тому в картині відсутній незаповнений простір» [7, с. 345].

«Натюрморт з маками та маргаритками» створений в останній рік життя Ван Гога. Авторський стиль художника в даній роботі досягає найвищої точки розвитку. Заради насиченості кольору художник навмисно заливає макові пелюстки червоною фарбою. Об'ємні листочки маків не залишають вільного простору на полоті, а широкі мазки роблять букет об'ємним.

Отже, провідними особливостями натюрмортів Вінсента ван Гога є, в першу чергу, те, що він не прагне змальовувати те, що бачить перед очима; його метою було виразити себе. Він намагався за

допомогою колірних співвідношень відобразити своє ставлення до змальовуваного. Головним провідником емоцій у Вінсента ван Гога є колір. Художник справедливо вважав, що є кольори, які «люблять», і є такі, що «ненавидять» один одного [1]. Тому їх контраст або тотожність здатні відобразити напружені духовні стани художника. Ще одним важливим носієм емоцій Ван Гога є пастозний мазок пензля. Різкий, загострений, уривистий, інколи – заокруглений, повторювальний. Унікальні художні інструменти Ваг Гога визначили особливу емоційну виразність його натюрмортів.

Список використаних джерел:

1. Бойко Ю.М., Бойко Т.В. Понятійно-термінологічний словник з культурології та художньої культури : веб-сайт. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Boiko_Yurii_Mykolaiovych/Poniatiino-terminolohichniy_slovnyk_z_kulturolohii_ta_khudozhnoi_kultury.pdf
2. Гриценко Т.Б. Культурологія. 2-ге вид. Київ, 2009. 300 с.
3. Листи до брата Тео : веб-сайт. URL: <https://android72.ru/allinnews/magma&in&uu/uk/gog-vinsent-gog-listi-do-brata-teo.html>
4. Пажак Ф. Ван Гог. Іскріння. Київ, 2018. 178 с.
5. Райнов Б. Три самітники. Львів, 1988. 159 с.
6. Роддаи Д. Це Ван Гог. Львів, 2018. 80 с.
7. Стоун І. Жага до життя. Київ, 2020. 345 с.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Хмелюк В.С.

аспірант,

Національний університет «Львівська політехніка»

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану запровадженого по всій території України, науковій спільноті необхідно було адаптуватись для провадження своєї діяльності. Одним з альтернативних способів трансформації стало дистанційне навчання. Цифрові технології частково, але в більшій змогли задовольнити потреби і продовжити свою освітню діяльність для здобувачів та освітянської спільноти. Широко застосовані програми для конференцій, лекцій, та живого спілкування змогли забезпечити безперервний освітній процес.

Однак, залишилася актуальна проблема у недостатності забезпеченості технічними засобами для навчання та викладання здобувачів освіти та педагогічних (науково-педагогічних працівників), а також брак якісного електронного контенту, електронних ресурсів який би охоплював відповідні освітні категорії. Також існує проблема у недостатності рівню розвитку цифрової освітньої інфраструктури, зокрема забезпечення швидкісним Інтернетом закладів освіти, регіонів України [1].

Тобто на сьогодні є потреба щодо закупівель комп'ютерного та програмного забезпечення, навчання у користуванні програмним забезпеченням, розробка та запровадження електронних навчальних програм з усіма методичними матеріалами в електронному вигляді. Створення інформаційних систем та ресурсів освітнього та навчального характеру, інші сучасні системи.

Складова частина освітнього процесу вже перейшла до способу онлайн-конференцій, навчальних, викладацьких та практичних занять в дистанційному режимі. Зв'язок між учасниками відбувається з

різних місць, в один час. Головною загрозою яка може бути під час даного процесу, це повітряні тривоги, перебої з електропостачанням, чи поганий зв'язок, відсутність доступу до Інтернету чи неякісного доступу. Ще одним ключовим фактором проведення онлайн-заходів, є забезпечення захисту передавання файлів та захисту персональних даних учасників.

На сьогодні в Україні розроблено програмно-апаратний комплекс «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» (АІКОМ) – електронна система управління освітою зі збору, зберігання, управління, використання даних у сфері освіти, що дає змогу приймати обґрунтовані та ефективні управлінські рішення. Дана система генерує статистику в межах системи освіти, забезпечує її моніторинг завдяки розширеним функціональним можливостям [2].

Метою проекту АІКОМ є впровадження 100% е-документообігу у сфері дошкільної, загальної середньої, позашкільної та професійної (професійно-технічної) освіти. Переведення різних форм звітності закладів освіти в електронну форму, що дасть змогу суттєво підвищити достовірність освітньої статистичної та адміністративної інформації та покращити на цій основі якість управлінських рішень, розподіл коштів платників податків [3].

Отже, початок щодо розробки та запровадження освітньої моделі дистанційної освіти почав діяти. Його основні елементи направленні на автоматизацію збору, обробки та обліку освітньої інформації.

Головним автором та розробником проекту АІКОМ є державна наукова установа Інститут освітньої аналітики, який в свою також є розробником проекту електронних щоденників й журналів (e-journal), системи автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів (АС «ІРЦ»), платформу про здорове шкільне харчування «ЗНАЙМО» та платформа дистанційного навчання «Всеукраїнська школа онлайн».

Тобто процес трансформації науки і освіти в інформаційний простір продовжується і є одним з шляхів продовження безперервності освіти. Тим паче в умовах воєнного стану та умовах міграційного процесу.

Цифрова трансформація у сфері освіти і науки – це комплексна робота над побудовою екосистеми цифрових рішень у сфері освіти та науки, включно зі створенням безпечного електронного освітнього

середовища, забезпеченням необхідної цифрової інфраструктури закладів та установ освіти і науки, підвищення рівня цифрової компетентності, цифровою трансформацією процесів та послуг, а також автоматизацією збору і аналізу даних [4].

Сьогодні система освіти і науки України зазнає цифрових змін які потребують значних інформаційних технологій та комплексного стратегічного бачення для подальшого його розвитку. В Україні, з 2021 року створена концепція цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року, в яку закладено основні поняття та положення щодо національної економічної стратегії. Метою даної стратегії є використання цифрових технологій для трансформації процесів у системі освіти і науки з метою їх спрощення, автоматизації та зручності для користувачів [5].

Як бачимо, стратегічні цілі та завдання поставленні, програмне забезпечення впроваджується, нормативно-правове положення відповідає засадам реалізації органами виконавчої влади принципів державної політики цифрового розвитку, в умовах воєнного стану та загальної концепції цифрової трансформації.

Отже, цифрова трансформація освіти і науки України в умовах воєнного стану відбувається і має на меті створення єдиного цифрового середовища яке буде об'єднувати всі навчально-освітні заклади та установи, статистичні дані, та забезпечуватиме комунікації між усіма учасниками. При цьому потрібно буде розв'язати питання щодо цифрових компетентностей та матеріально-технічної бази. Для ефективного формування та реалізації державної політики у сфері цифрової трансформації необхідно буде впроваджувати ряд заходів щодо забезпечення вирішення зазначених двох ключових питань. Тому ефективним рішенням буде спрощення та автоматизація всіх процесів, забезпечення та створення умов у доступі до матеріальної бази, покращення якості та мобільність доступу до якісного мережевого зв'язку.

Список використаних джерел:

1. Міністерство освіти і науки України; перехідна книга Міністерства освіти і науки України. Київ, 2023. 37 ст. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2023/03/21/Transition.book.2023.pdf>

2. Про затвердження «Про затвердження Положення про програмно-апаратний комплекс «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» : Постанова КМУ № 1255. Редакція від 02 грудня 2021 року. *Офіційний вебпортал парламенту України «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1255-2021-%D0%BF#Text>

3. АІКОМ: Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту. *Офіційний вебпортал*. URL: <https://aikom.iea.gov.ua/site/about>

4. Міністерство освіти і науки України. *Офіційний вебпортал МОН України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/cifrova-transformaciya-osviti-ta-nauki#>

5. Міністерство освіти і науки України; концепція цифрової трансформації освіти і науки. *Офіційний вебпортал МОН України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/konceptsiya-cifrovoyi-transformaciyi-osviti-i-nauki-mon-zaproshtuye-do-gromadskogo-obgovorennya>

МЕДИЧНІ НАУКИ

Дзевульська І.В.

доктор медичних наук, професор;

Маліков О.В.

кандидат медичних наук, доцент,

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

ДЕЯКІ ФАКТИ З ІСТОРІЇ ВИВЧЕННЯ ТІЛА ЛЮДИНИ

Найважливіші та найцінніші знання це ті, які спрямовані на саму людину, відповідно й на історію пізнання людського тіла. Пам'ятки цієї історії залишені людьми палеоліту, які зображували на стінах печер свої уявлення щодо будови тіла тварин, які слугували предметом полювання (мамонт). Китай, Індія, Єгипет, Вавилон – країни, народи яких із сивої давнини першими вийшли на сторінки історичних хронік. Тут започаткувались основи поглядів на будову тіла людини та функції органів, частіше помилкові, тісно пов'язані з релігійними поглядами насамперед тому, що зберігали ці таємниці саме жерці.

Економічний підйом у рабовласницькому суспільстві стародавньої Греції, що сприяв зосередженню там античної культури у VI–V ст. до н.е., не міг не відобразитись на розвитку медицини, яка на той час об'єднувала лікарську справу з вивченням тіла людини. Також цьому сприяло відокремлення лікарського мистецтва від жерцювання. На цьому історичному п'єдесталі вирізнялась міцна фігура Гіппократа. Чимало поглядів Гіппократа було сприйнято Аристотелем, яким свого часу було зроблено спробу систематизувати анатомічні знання, долучивши до них поодинокі дані щодо розвитку організму та функцій його частин.

Слід у вивченні тіла людини залишили Герофіл, Еразистрат, Руф, яким належать окремі винаходи, вірні й по-сьогодні. Цю плеяду завершує видатний Клавдій Гален. Хоч би як багато відомо було про цього лікаря, книги якого впродовж півтора тисячоліть за своєю непогіршеністю змагалися з Євангелієм, ми щоразу усвідомлюємо його невід'ємний внесок в анатомію як науку. І не Гален винен у тому, що помилки, яких

він припускався внаслідок розтину тварин замість людини, у подальшому було зведено у догмат. Зміст книг Галена було збережено й донесено до кінця середньовіччя завдяки працям східних вчених, передусім Разеса та Авіценни (Ібн-Сіні). Данте у своїй «Божественній комедії» вказав ім'я Авіценни поряд із Гіппократом та Галеном. Помилковість багатьох поглядів Галена могла бути заперечена лише через вивчення тіла людини під час розтину. А розтини на той час були під суворою забороною, адже згідно догмату церкви небіжчик втрачав можливість бути на «страшному суді» з повним комплектом органів та частин тіла.

Мине тисяча років після Галена, і у 1315 році Мондіно де Люцци виконає розтин двох жінок та напише новий підручник з анатомії, яким будуть користуватися понад 200 років.

Також, вченими, які проклали нові шляхи, були Леонардо да Вінчі та Парацельс. Чимало відомо фактів про Леонардо да Вінчі як про «титана епохи Відродження», яким було закладено фундамент наукової анатомії людини. Особистість та діяльність Парацельса – великого реформатора медицини – менш відома. Попри те, що він не був анатомом, все його життя було спрямовано на заперечення застарілих поглядів у медицині: він публічно спалював книги Галена та Авіценни.

Вагомий внесок у заснування наукової анатомії було зроблено Везалієм, життя якого було багате на успіхи та поневіряння, і обірвалось трагічно.

Плеядою вчених-анатомів, зокрема Фаллопієм, Євстахієм, у різних країнах завдяки виконанню розтинів людей, було здійснено науковий подвиг в анатомії і довершено роботи Везалія.

Чимало дослідників людського тіла зупинилися перед тайною кровообігу. Гален вважав, що центральним органом кровообігу є печінка. Леонардо да Вінчі, який залишив найточніші малюнки камер серця, не міг збагнути, яким шляхом кров потрапляє з правої половини серця до лівої. Везалій поділяв думку щодо існування у міжшлуночкової перегородці невидимих отворів. Цю загадку було вирішено Мігелем Серветом, який, як і інші титани епохи Відродження, був лікарем, філософом, математиком та астрономом. Подібно Парацельсу, у 1537 році Сервет виступив проти недоторканності авторитету Галена. Справою його життя була боротьба проти церковних догм. Тут йому довелося вступити у жорстку боротьбу думок не лише з церквою, але й

з Кальвіном. Саме Кальвін, зрадивши, виніс йому смертельний вирок. У своїй головній праці «Відновлення християнства» (1553), три екземпляри якої, уникнувши знищення, дійшли до нас, Сервет повідомляв анатомічні спостереження, зроблені ним під час роботи у Сильвія та Гюнтера (в них свого часу працював і Везалій). Сервет детально описав, як венозна кров, прямуючи до легень однойменними артеріями, змішується там з повітрям, вивільняється від «кіптяви» (вуглекислого газу) і надходить легеневиими венами до лівої половини серця. Так було відкрито мале коло кровообігу.

Через 75 років (1628) Вільям Гарвей, застосувавши вівісекцію, описав велике коло кровообігу. І щодо цього відкриття знайшлося чимало противників. Лідером серед них був професор анатомії у Парижі Жан Рюлан молодший. Ланку між системами артерій та вен – капіляри – було відкрито Мальпігі у 1661 році. Зробити йому це вдалося за допомогою нещодавно винайденого мікроскопа. Однак, Мальпігі спіткала доля багатьох винахідників. До нього прийшли два професори Болонського університету в масках, побили шестидесятирічного вченого та розгромили його будинок.

Поза сумнівом, найважчим періодом для вивчення анатомії людини є епоха Відродження. В подальшому, видатні винаходи завдяки розвитку методів зафарбовування, рентгенографії, науковій фотографії, мікроскопії, а також біохімічних та фізіологічних методів дослідження, значною мірою прискорили цей процес. Проте варто пам'ятати, що в усі часи історія вивчення тіла людини – це історія пізнання світу, ланцюг хвилюючих фактів, а подекуди – драматичних сцен, відчайдушної боротьби та кровавих подій.

Список використаних джерел:

1. Дзевульська І.В., Маліков О.В. Співіснування анатомії та релігії в світі деяких історичних фактів. *Релігія та медицина*. 2019. С. 139–142.
2. Черкасов В.Г., Дзевульська І.В., Маліков О.В. Анатомічні дослідження в роботах Леонардо да Вінчі. *Український науково-медичний молодіжний журнал*. 2013. № 4 (76). С. 23–28.
3. Черкасов В.Г., Дзевульська І.В., Маліков О.В. Аристотель: його погляди на анатомію людини. *Нове у медицині сучасного світу*. 2019. С. 38–41.
4. Черкасов В.Г., Маліков О.В. Андрій Везалій – творець сучасної анатомії. *Південноукраїнський медичний науковий журнал*. 2013. № 2 (02). С. 45–47.

Кулик С.С.

лікар-уролог;

Боржієвський А.Ц.

доктор медичних наук, професор,

Львівський національний медичний університет

імені Данила Галицького;

лікар-уролог

ВПЛИВ COVID-19 НА ФЕРТИЛЬНІСТЬ СЕРЕД ЧОЛОВІКІВ: СУЧАСНИЙ СТАН ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ

У 2019 році, світ зіткнувся з пандемією коронавірусної інфекції SARS-CoV-2. Згідно епідеміологічних досліджень понад 6 мільйонів людських життів було втрачено через безпосередню дію вірусу [1]. Основна увага при дослідженні впливу вірусу на організм людини зосереджена на життєво важливих системах, які першочергово уражаються – легенях, серці, нирках.

У ході епідеміологічних досліджень було виявлено, що чоловіки більше страждають від дії вірусу, зокрема, серед них зафіксований вищий показник смертності, ускладнень та збільшення середньої тривалості перебування в стаціонарі [2]. Хоча це може бути спричинене великою кількістю факторів, таких як вища поширеність супутніх захворювань та індивідуальними особливостями, було висунуто гіпотезу, що вірус SARS-CoV-2 по різному діє на чоловічий та жіночий організм, що і стало предметом досліджень.

Проблема пандемії, спричинена вірусом COVID-19, поки що залишається недостатньо вивченою у відношенні чоловічого здоров'я. Однак вже відомо, що SARS-CoV-2, що викликає респіраторний дистрес-синдром, що є має згубну дію не лише на легеневу тканину, але й на чоловічу сечостатеву систему [3; 4].

На сьогодні розглядаються наступні шляхи негативного впливу SARS-CoV-2 на чоловічу репродуктивну здатність: експресія рецепторів ангіотензин-перетворюючого ферменту II типу (АПФ-2) в яєчках, що визначає тропність вірусу до тестикулярної тканини,

активація оксидативного стресу, дисфункція ендотелію, порушення роботи гіпоталамо-гіпофізарної системи, ефект гіпертермії та гаметотоксична дія лікування [5; 6]. Великий інтерес викликає дослідження можливого зв'язку між перенесеною коронавірусною інфекцією та погіршенням ерекtilьної функції [7].

SARS-CoV-2 атакує клітини через рецептори АПФ-2 і клітинної трансмембранної серинові протеази 2 (TMPRSS2). Вплив здійснюється шляхом зв'язування білка S вірусної оболонки з рецептором. Експресія цих рецепторів у тестикулярній тканині, зокрема в клітинах Сертолі та Лейдіга і сперматогоніях, як припускають дослідники, може бути причиною стійкого зниження репродуктивної здатності у чоловіків, які перенесли коронавірусну інфекцію [8].

Оксидативний стрес та ураження гіпоталамо-гіпофізарної системи також можуть сприяти розвитку безпліддя [6]. Встановлено, що SARS-CoV-2, так само як і інші респіраторні віруси, пов'язаний з підвищеною продукцією цитокінів та надмірною генерацією активних форм кисню і реактивних форм азоту [9]. На сьогоднішній день теорія оксидативного стресу є провідною при визначенні патогенезу чоловічої безплідності, оскільки відомо, що продукція активних форм кисню прямо пов'язана з активністю мітохондрій, якими багата тестикулярна тканина.

Гіпоталамо-гіпофізарно-наднирникова вісь працює за принципом негативного зворотного зв'язку. Гонадотропін-рилізинговий гормон (ГнРГ), який виробляють нейрони гіпоталамуса, активує вивільнення фолікулостимулюючого гормону (ФСГ) та лютеїнізуючого гормону (ЛГ) гіпофізом. Низький рівень ГнРГ призводить до зниження рівнів ФСГ та ЛГ, що призводить до дисфункції клітин Сертолі та Лейдіга. Отже, варто припустити, що оксидативний стрес та ураження гіпоталамо-гіпофізарної системи також можуть сприяти розвитку безпліддя [7; 10; 11]. Розуміння цих механізмів важливе для вивчення зв'язку між перенесеною коронавірусною інфекцією та проблемами з ерекtilьною функцією.

Тканини статевого члена містять велику кількість кровоносних судин, вкритих ендотелієм, що створює передумови для системної ендотеліальної дисфункції, спричиненої COVID-19 [8]. Морфологічні

дослідження тканини кавернозних тіл заражених чоловіків свідчать про важливу роль ендотеліальної дисфункції в патогенезі еректильної дисфункції (ЕД). У пацієнтів з COVID-19 у біоптатах кавернозних тіл виявлено РНК SARS-CoV-2, аналіз також показав зниження експресії ендотеліальної оксидази азоту в кавернозних тілах. Ці дані підтверджують, що ендотеліальна дисфункція може впливати на кровоносні судини статевого члена і призводити до порушень ерекції [8; 10].

Крім пошкодження ендотелію судин статевого органу, причинами ЕД після перенесеної COVID-19 можуть бути гіпогонадізм, психологічний стрес, порушення гемодинаміки, васкуліти і тромбози [10]. Як свідчать дослідження, запальні цитокіни (інтерлейкін-6, фактор некрозу пухлин- α і інтерлейкін-1 β) можуть пошкоджувати клітини Лейдіга, що призводить до зниження синтезу тестостерону та можливого розвитку гіпогонадізму. Це приводить до сексуальної дисфункції, супроводжуваної зниженням сексуального бажання та погіршенням ерекції [8].

Накопичені дані за період пандемії свідчать про шкідливий вплив SARS-CoV-2 на чоловічу репродуктивну функцію та еректильну функцію. У зв'язку з короткостроковістю проведених досліджень, неоднорідністю спостережуваних груп пацієнтів і обмеженою вибіркою, не можна зробити остаточні висновки і тому потрібне проведення подальших досліджень даної проблеми.

Список використаних джерел:

1. The emergence of COVID-19 as a global pandemic: Understanding the epidemiology, immune response and potential therapeutic targets of SARS-CoV-2 / S. Muralidar et al. *Biochimie*. 2020. Vol. 179. P. 85–100.
2. SARS-CoV-2 seroprevalence worldwide: a systematic review and meta-analysis / A. Rostami et al. *Clinical Microbiology and Infection*. 2020. Vol. 27(3). P. 331–40.
3. SARS-CoV-2 infection affects the lower urinary tract and male genital system: A systematic review / M. Creta et al. *Journal of Medical Virology*. 2021. Vol. 93(5). P. 3133–3142.
4. Gupta R., Kumar M., Ram Dhayal I. COVID-19 and Genitourinary Tract: A Retrospective Study in the Tertiary Care Center. *Cureus*. 2022. Vol. 14(7).
5. Lower urinary tract signs and symptoms in patients with COVID-19 / A.J.B. Marand et al. *BMC Infectious Diseases*. 2021. Vol. 21(1).
6. Does SARS-CoV-2 affect male urogenital system? / K. Balawender et al. *Current Pharmaceutical Biotechnology*. 2022. Vol. 23.

7. Social environmental impact of COVID-19 and erectile dysfunction: an explorative review / D. Pizzol et al. *Journal of Endocrinological Investigation*. 2021. 45(3). P. 483–487.

8. Female sexual function before and during the severe acute respiratory syndrome coronavirus-2 pandemic: a systematic review and Meta-analysis of longitudinal studies / F.R. Pérez-López et al. *Gynecological Endocrinology*. 2022. Vol 7 P. 1–7.

9. Antioxidants and clinical outcomes of patients with coronavirus disease 2019: A systematic review of observational and interventional studies / S. Foshati et al. *Food Science & Nutrition*. 2022. Vol. 10(12). P. 4112–4125.

10. A Review of Recent Studies on the Effects of SARS-CoV-2 Infection and SARS-CoV-2 Vaccines on Male Reproductive Health / L. Adamyan et al. *Medical Science Monitor*. 2022. Vol. 28.

11. Long COVID and long chain fatty acids (LCFAs): Psychoneuroimmunity implication of omega-3 LCFAs in delayed consequences of COVID-19 / C.-P. Yang et al. *Brain, Behavior, and Immunity*. 2022. Vol. 103. P. 19–27.

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

Богрєєв С.Л.

*магістр воєнного управління,
полковник Збройних Сил України*

СУЧАСНИЙ СТАН СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ В СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Суспільний дискурс та сприйняття українсько-німецьких відносин в вітчизняному інформаційному просторі значною мірою зосереджено на фактах підтримки Німеччини у війні України проти РФ. За період війни з 2014 року ці відносини мали різні форми прояву та їх оцінка з боку суспільної думки обох країн трансформувалася від розчарування до вдячності за допомогу. Українській урядовців розчарувувала повільність Німеччини та інших західних партнерів при ухваленні рішень щодо постачання Україні більш важкого озброєння навесні 2022 року. Але, незважаючи на публічний дискурс та критику, українсько-німецькі відносини розвиваються достатньо ефективно, що впливає на зміну їх сприйняття в масовій свідомості обох країн, а підтримка України Німеччиною залишається непохитною.

В роки, що передували вторгненню РФ, Україна та Німеччина мали дуже різні підходи до розуміння воєнних загроз з боку Росії. Україна наполягала щоб європейські партнери після анексії Криму та початку збройного конфлікту на Донбасі зосередилися на питаннях безпеки та оборони, фінансової допомоги та санкцій проти Росії. Але у уряду Німеччини були інші пріоритети, німецьки урядовці наголошували на реформах в Україні, боротьбі з корупцією та трансформації політичної системи України [2]. Лідери Німеччини хотіли, щоб Україна успішно здійснила прозахідні зміни, дистанціювалася від Росії та обрала європейський шлях. При тому, Німеччина вважала, що російська військова загроза для України перебільшена. Східна політика колишнього канцлера Віллі Брандта, яку продовжила Ангела Меркель,

переконала багатьох німців у тому, що їхня країна повинна співпрацювати з Росією, а дії та погрози Росії в бік України сприймалися як спроби захистити власні національні інтереси. Франція та Німеччина послідовно підтримували участь Росії в європейській безпеці. Частково через це європейці скептично ставилися до перспективи повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Українці сприймали таку позицію як ознаку слабкості, нерішучості і навіть продажності.

Події 2013–2014 років дещо послабили віру Німеччини в конструктивну співпрацю з Росією. Берлін запровадив економічні санкції та згорнув політичні відносини з російською державою. Тим не менш, Меркель продовжувала вірити в «нову східну політику» і намагалася змусити Росію виправити свої шляхи через ситуативну співпрацю: наприклад, вона працювала над заморожуванням російсько-українського конфлікту в рамках Мінських угод.

З 2016 по 2020 рік Європа намагалася повернутися до чогось наближеного до нормальної співпраці з Росією: почастишали заклики до послаблення санкцій, європейські лідери знову почали відвідувати Москву.

Але Німеччина залишалася найбільшим європейським донором України з 2014 року і стала одним з найбільших військових і цивільних донорів і партнерів України з початку повномасштабного вторгнення в лютому 2022 року. Ближче до осені 2022 року суспільно-політична дискусія зрушилася в бік питання, чи готова Німеччина надати Україні танки Leopard 2 чи БМП. Вагання та дебати в німецькому уряді могли стати причиною негативних наслідків для двосторонніх відносин. Уряд Німеччини намагався знайти правильний тон, сформувані ефективні наративи для внутрішньої аудиторії, щоб виправдати в очах німецької громадськості такий крок, розповісти чому потрібна постійна військова підтримка України. За думкою німецьких вчених, досі стратегічна комунікація залишається головною слабкістю німецької підтримки України [1]. Врешті, танки Leopard 1 та Leopard 2 з'явилися на озброєнні ЗСУ вже навесні 2023 року. Більше того, країна надала матеріально-технічне забезпечення та боєприпаси до них та прийняла на навчання українських військових.

Але, не дивлячись на то, що факти свідчать про те, що Німеччина на сьогодні є одним із найбільших постачальників військової, фінансової чи гуманітарної допомоги Україні, сильною є позиція багатьох критиків, які вважають допомогу Німеччини «занадто малою, надто пізньою». В цілому, можна стверджувати, що відносини між двома державами та їхніми урядами кращі, ніж їхні репутації, а реальна допомога, надана Україні, є набагато більшою, ніж про це відомо світовій спільноті.

Проаналізувавши сучасний стан двосторонніх відносин можна окреслити шляхи зміцнення україно-німецького співробітництва:

1. Створення та закріплення в середині німецького суспільства наративу про перемогу України та справедливість визвольної війни, що веде Україна проти Росії.

2. Переосмислення інструментів та механізмів підтримки Німеччиною України.

3. Робота німецького уряду з сприяння вступу України в ЄС та НАТО.

4. Участь у повоєнного відновлення України.

Німеччина має всі можливості: допомогти Україні виграти цю війну та взяти на себе провідну роль у відновленні України, стати головним адвокатом швидкої європейської та євроатлантичної інтеграції України; надати значну військову допомогу Україні. Все це важливо і для самої Німеччини, як країни, що є частиною європейської системи безпеки.

Війна спонукала Німеччину переоцінити свою роль в ЄС. Довгий час вона була економічним лідером, а тепер вона також прагне бути лідером у сфері безпеки та оборони. Оскільки співпраця з Росією щодо архітектури безпеки Євразії неможлива, Берлін зосереджується на активних стратегіях стримування. Оскільки будь-яке стримування Росії неможливе без активної участі України, це означає, що Київ у тій чи іншій формі буде інтегрований у західні структури [3].

Таким чином, слід констатувати, що Німеччина намагається грати роль провідної військової сили, яка надає Україні зброю не тільки для протистояння російській агресії, але й для перемоги над російськими військами в Україні. Уряд Німеччини надав Україні військову, політичну, гуманітарну та економічну допомогу, прийняв майже

1 мільйон українських біженців і підтримав статус кандидата України в ЄС. Ці кроки німецького уряду дають можливість прогнозувати посилення міжнародного військового та гуманітарного співробітництва між Україною та Німеччиною.

Список використаних джерел:

1. Німеччина оголосила про передачу Україні танків Leopard 2. Скільки передадуть і коли. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-64376382>
2. Can Ukraine and Germany Overcome Their Disagreements Over Russia? URL: <https://carnegieendowment.org/politika/88764>
3. Strained by war? tensions, expectations and ways to strengthen German-Ukrainian relations. URL: <https://www.boell.de/en/2022/11/11/strained-war>

Лобко В.В.

аспірантка,

Державна наукова установа

«Інститут інформації, безпеки і права

Національної академії правових наук України»

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Перша проблема полягає в правовому статусі національної безпеки в Україні. На сьогоднішній день, хоча в Україні існує велика кількість нормативно-правових актів, що регулюють цю сферу, не вирішено питання про прийняття узагальненого закону, який би єдиним чином визначав правові засади національної безпеки. Це призводить до відсутності системності та узгодженості у правовому полі, а також до незрозумілості та суперечностей в інтерпретації окремих норм.

Крім того, «правове забезпечення національної безпеки характеризується неузгодженістю та потребує удосконалення у частині інтеграції України до НАТО та ЄС» [3, с. 242]. Існуючі «механізми формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції нашої країни є недосконалими та потребують відповідної трансформації згідно з Угодою про асоціацію між Україною та ЄС» [3]. Тому у своїй діяльності органи державної влади мають фокусуватися на повномасштабному виконанні базових угод в зазначених сферах та використанні всіх наявних можливостей для поглиблення секторальної інтеграції з ЄС та НАТО, в першу чергу у безпековій сфері.

В цілому, «поліпшення ситуації, що сформувалася в сфері правового забезпечення державної політики щодо реалізації завдань національної безпеки потребує прийняття заходів, спрямованих на удосконалення чинної системи нормативно-правового забезпечення національної безпеки шляхом певного переформатування (впорядкування та узгодження) вже існуючої системи нормативно-

правових актів з метою виключення дублювання, протиріч та невизначеності щодо певних питань та пріоритетів» [2, с. 384].

Стратегія формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України має враховувати політико-інтеграційні, військові, соціально-економічні, екологічні, регіональні, кліматичні фактори, глобальні загрози, обмеження та виклики, що сприятиме подальшому підвищенню рівня національної безпеки України. Основні положення концептуальних засад стратегії мають бути враховані та відтворені у цільових комплексних програмах розвитку всіх галузей економіки та сфер суспільного життя, в яких так чи інакше вирішуються питання підвищення рівня національної безпеки України [4, с. 201].

Крім того, «як складова національної безпеки держави повинна розглядатися на державному рівні ефективність системи надання психологічної допомоги та реабілітації військовослужбовців – учасників бойових дій» [5]. Наразі питання психологічної допомоги та реабілітації військовослужбовців – учасників бойових дій врегульовано передусім у законі України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [1], який датується ще 1992 роком. Починаючи з 2014 року до вказаного закону вносилися зміни десятки разів. Деякі з них було внесено уже безпосередньо після початку повномасштабного вторгнення. Утім, на наш погляд, попри безперечну позитивність законодавчих новел, належне правове забезпечення психологічної допомоги та реабілітації військовослужбовців – учасників бойових дій потребує розробки та прийняття нового закону, який би повною мірою врахував реалії сьогодення, а також зарубіжний досвід у цій сфері.

Важливо відзначити, що удосконалення нормативно-правової бази у сфері забезпечення національної безпеки має відбуватися комплексно за всіма визначеними напрямками: політичним, військовим, інформаційним, економічним, енергетичним, агропродовольчим, соціальним, демографічним, екологічним, кліматичним тощо. При цьому, «подальше оновлення законодавчої бази державної політики у безпековому напрямі: від цілісних законів до відомчих інструкцій – має відповідати стратегічним цілям забезпечення національної безпеки України.

Список використаних джерел:

1. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 року № 2011-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
2. Державна політика забезпечення національної безпеки України: основні напрямки та особливості здійснення : монографія / М.Ф. Криштанович, Я.Я. Пушак, М. І. Флейчук, В.І. Франчук. Львів : Сполом, 2020. 418 с.
3. Кобко Є.В. Правові засади забезпечення національної безпеки в Україні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 6. С. 240–243.
4. Швед І.І. Місце органів прокуратури в механізмі забезпечення конституційної безпеки держави : дис. ... канд. юрид. наук. Ужгород, 2018. 205 с.
5. Штеба Р.Ю. Державна політика у сфері забезпечення національної безпеки України : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління : 25.00.02 / Національний університет цивільного захисту України. Харків, 2022. 237 с.

Щербина А.В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
Навчально-науковий інститут державної безпеки
Національної академії Служби безпеки України*

АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ ЕКСТРЕМІЗМУ В УКРАЇНІ

Екстремізм є одним з найнебезпечніших явищ безпеки світового співтовариства, що становить загрозу для всього суспільства, руйнує загальноприйняті норми моралі, прав і загальнолюдських цінностей, що є своєрідним унікальним способом вирішення соціальних протиріч життя. Не винятком є й Україна, особливо ця проблема актуалізується в умовах правового режиму воєнного стану.

На думку Д. Деменчук, «екстремізм – це соціальне явище, яке найбільш яскраво проявляється у сфері політики. Це зумовило не тільки міждисциплінарний характер об'єкта дослідження, а й значною мірою пояснює спроби застосування вченими-юристами елементів політико-інституційного аналізу при вивченні його сутності. Тому практично будь-яка наукова робота у сфері юриспруденції, присвячена питанням екстремізму, рясніє операційними визначеннями, запозиченими з політології чи соціології» [4, с. 105]. При цьому окремі вчені, «як основу правових визначень, наводять поняття екстремізму із суміжних галузей суспільствознавства. Такий підхід досить вразливий, оскільки не дає змоги з належним ступенем тотожності визначати правові категорії, не кажучи вже про те, що просто некоректно при описі юридичних дефініцій використовувати терміни, які не мають чіткого правового значення [3, с. 251]. Якщо звернутися до витоків такого явища, як екстремізм, то можна побачити, за словами Д. Деменчук, «що він існує вже майже кілька тисяч років зачіпаючи найбільш важливі сфери життєдіяльності людей» [4, с. 105].

Розглядаючи екстремізм з точки зору політико-правових характеристик В. Тимошенко відзначає, що «екстремізм (від лат. *extremus*, фр. *extremisme* – крайній), відомий в тій чи іншій формі здавна, нині став однією з актуальних проблем як для України, так і для всього світового співтовариства. У будь-якій країні світу

екстремізм негативно впливає на розвиток суспільства, підриває стійкість політичної системи, стабільність політичного курсу, призводить до ослаблення державних інститутів, недієвості законодавчих актів, порушення прав і свобод людини, соціальної напруги» [5, с. 21]. На початку XXI століття екстремізм набув міжнародного масштабу: вийшов за межі державних кордонів, став загрозою для суб'єктів міжнародних відносин, політики мирного співробітництва держав і в цілому для міжнародної безпеки. Його прояви різноманітні – від збудження громадянської ненависті до повалення конституційного ладу. Відповідно екстремізм становить значну небезпеку для політичної і правової систем будь-якої держави.

Своєю чергою, Є. Васильчук зауважує, що в «реальному житті радикалізм є ідейним обґрунтуванням соціально-деструктивної діяльності окремих індивідів, груп та спільнот. Загрози, спровоковані суб'єктами екстремізму, порушують баланс механізмів гарантування національної безпеки держави, оскільки спрямовуються на ліквідацію її незалежності, насильницьку зміну конституційного ладу, порушення суверенітету і територіальної цілісності» [1, с. 201]. Цінними вважаємо резюмування дослідника щодо законодавчої практики України та інших держав класифікації проявів екстремізму як загрози для національної безпеки держави з боку суб'єктів екстремізму структуровано таким чином:

– «спроби насильницької зміни засад конституційного ладу і посягання на територіальну цілісність країни, що виявляються у відповідних публічних закликах, підбурюванні до непокори органам державної влади та місцевого самоврядування, пропаганді збройного повстання з метою захоплення або привласнення владних повноважень, підготовці та спробах реалізації дій щодо насильницького повалення конституційного ладу в Україні тощо;

– посягання на безпеку держави, що визначаються як здійснення окремими особами і групами осіб діяльності, спрямованої на користь інших держав щодо дестабілізації внутрішньополітичної ситуації в Україні, зазіхання на державний суверенітет, сприяння діяльності міжнародних терористичних організацій через їх фінансування, безпосередня участь у підготовці та здійсненні терористичних актів, створення і функціонування незаконних воєнізованих формувань, що

намагаються перебрати на себе функції збройних сил і правоохоронних органів держави;

– пропаганда насильства, війни, виключності або неповноцінності громадян залежно від їхнього соціального статусу, релігійних переконань, національної або мовної приналежності, скоєння актів вандалізму щодо державних символів, де підставами для зародження і поширення екстремістських тенденцій є політизація самосвідомості окремих етнонаціональних груп, утиски їх прав і свобод, асимілятивні впливи, що загрожують утратою самобутності певним етногрупам;

– поширення інформації провокаційного антидержавницького спрямування, що підриває авторитет і престиж України, органів державної влади та місцевого самоврядування, осіб, уповноважених на виконання функцій держави, що виявляється в спрямуванні суб'єктами політичного екстремізму своєї діяльності проти інститутів влади через намагання дискредитувати їх серед населення або блокувати їхню діяльність» [1, с. 202].

Очевидно, що екстремістська діяльність нерозривно пов'язана з екстремізмом, оскільки останній виникає тоді, коли екстремістська ідеологія переходить із загальних представлень в особисті переконання. Тому, екстремізм – це не наявність у свідомості кожної людини уявлень про природу та сутність екстремізму, націонал-соціалізму, тероризму, а визнання основних положень такої деструктивної ідеології. Тобто, екстремізм, як відзначають автори, «передбачає наявність аргументів у свідомості людини достатніх для використання системи недемократичних поглядів в повсякденній життєдіяльності» [3, с. 254].

Характерною рисою носіїв екстремістських ідей є фанатизм, ненависть, схвалення радикальних дій заради досягнення певної мети, нездатність до толерантності та свідоме ігнорування норм і принципів права.

Розповсюдження екстремістської ідеології в сучасному цифровому українському суспільстві становить серйозну небезпеку. Для того, щоб досягнути ефективності в боротьбі з екстремізмом необхідно зрозуміти його витоки, конкретизувати причини, через які така ідеологія стала популярною.

Список використаних джерел:

1. Васильчук Є.О. Особливості поширення політичного радикалізму та екстремізму в молодіжному середовищі України. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна*. 2013. № 1060. С. 200–203.
2. Вознюк П.Ф. Молодіжний радикалізм в Україні: чинники ескалації та шляхи попередження небезпечних проявів : аналіт. зап. *Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень*. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1224/> (дата звернення: 17.06.2023)
3. Головка В. Екстремізм та радикалізм в Україні: особливості формування, основні напрями, форми протидії з боку держави. *Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : Міжвід. зб. наук. пр.* 2010. Вип. 19 (2). С. 248–276.
4. Деменчук Д.А. Розвиток цивілізації – одна з основних причин екстремізму. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/33334/1/102-107.pdf> (дата звернення: 17.06.2023).
5. Тимошенко В.І. Політико-правова характеристика екстремізму. *ScienceRise: Juridical Science*. 2017. № 2 (2). С. 21–23.

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Капсамун О.Г.

Національний університет «Одеська юридична академія»

СУТНІСТЬ ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах для українського суспільства особливого значення набуває політика, відносини в рамках якої сприймаються суспільством діяльності держави. Актуальним постає питання особливості формування політичної діяльності. Політична діяльність – сукупність дій індивідів та соціальних груп (партій, суспільних організацій), спрямована на реалізацію їх політичних інтересів, насамперед – завоювання, утримання та використання влади. Включає вироблення, формулювання й обґрунтування цілей політики, вибір засобів досягнення цілей, процес використання обраних засобів і результати діяльності. Теоретична політична діяльність формує політичну свідомість, мислення, менталітет суб'єктів політики, практична – включає організаційну та контрольну діяльність, конкретне управління, керування, підготовка, добір та ставлення кадрів, вироблення й прийняття рішень, акумулювання й обмін інформацією тощо [1, с. 54].

На характер політичної діяльності впливають об'єктивні та суб'єктивні детермінанти, які змінюються під впливом політичних дій та процесів, що відбуваються у суспільстві. Політична діяльність є наслідком реалізації певної мотивації суб'єктів політики, їхніх політичних інтересів. Рушієм політичної діяльності є політична свідомість, яка формується й розвивається під впливом суспільних інститутів у поєднанні з політико-психологічними чинникам. Французький політолог Ж. Бодуен розглядав три основні концепції політичної діяльності: елітарну, плюралізму еліти і моделей майбутнього державного управління. В елітарній концепції, аналізуючи політичну діяльність, вивчають проблему переважної участі в ній еліти суспільства. Концепція плюралізму еліти вживає

поняття еліти у множині, заперечуючи однорідність панівного прошарку і моделей майбутнього державного управління, де політична діяльність є специфічним видом людської діяльності, що має регулювати, збалансовувати, узгоджувати інтереси та відносини між суб'єктами політики, сприяти досягненню в суспільстві громадянського миру та взаєморозуміння [2, с. 99]. Політичну діяльність неможливо здійснювати, не маючи відповідної політичної інформації про стан і розвиток соціальної структури суспільства, про структуру влади, організацію управління та їх ефективність, рівень політичної свідомості та політико-психологічної культури, відносини між суб'єктами політики і т. ін. Неповнота або недостовірність політичної інформації сприяє прийняттю помилкових або неефективних політичних рішень, що, звичайно, призводить до зростання кризових явищ у суспільстві. Ці концепції загалом виокремлюють значення того, що політична діяльність залежить від відповідного рівня знань і практичних навичок людей, які нею займаються. На політичну діяльність суб'єктів політики впливають такі чинники як мотиваційна структура політичної діяльності, ідеологія, політичні доктрини, соціально-економічні умови й тиск з боку різних соціальних груп населення, суспільно-політичних структур, політико-психологічна культура. Мотиваційну структуру політичної діяльності становлять знання соціально-політичних, економічних, психологічних умов, у яких суб'єкт політики реалізує свої цілі. Ідеологія пояснює мету політичної діяльності та спрямовує її на реалізацію завдань певного етапу діяльності. Суспільство як цілісна система є соціальним організмом через багатоманітну суспільну життєдіяльність соціумів виявляється їхня політична діяльність. У найбільш загальному визначенні політична діяльність – це сукупність дій як окремих індивідів, так і великих суспільних груп (класів, націй, партій, суспільних організацій тощо), спрямованих на реалізацію власних політичних інтересів, насамперед боротьби, завоювання, використання та утримання влади [3, с. 100].

У сучасній політології важливо відрізнити поняття «політичної діяльності» та «політичної участі». Політична участь – це залучення членів певної соціально-політичної спільноти до процесу політико-владних відносин, вплив громадян на перебіг чинних у суспільстві

соціально-політичних процесів та на формування владних політичних структур. Політична участь є етапом, що передує політичній діяльності, або допоміжною сферою, яка може впливати на політику у двох напрямках: засвідчувати сприйняття чи несприйняття суспільством цієї діяльності [4, с. 87].

Отже, політична діяльність включає в себе безпосередню участь громадян у влаштуванні політичних процесів, взаємодію індивідів, суспільних груп, політичних інституцій та органів державної влади, які здійснюють свою діяльність для розв'язання існуючих суспільних проблем та конфліктів, для здобуття й застосування влади, прийняття суспільно значущих рішень.

Список використаних джерел:

1. Бодуен Ж. Вступ до політології. Київ : Основа, 1995. С. 54.
2. Чупрій Л. Аксиологічні основи політичної діяльності. *Людина і політика*. 2002. № 4. С. 99.
3. Замогильний А.Г. Зв'язок та взаємодія державного управління й політичної діяльності (історико-теоретичний аспект). *Статистика України*. 2008. № 1. С. 100.
4. Радченко Л. Політичні інтереси як основа політичної діяльності. *Політичний менеджмент*. 2008. № 1. С. 87.

Ткачова М.Ю.

студент,

Державний університет економіки і технологій

СВІТ БЕЗ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ: НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ ДЕРЖАВ VS ВИЖИВАННЯ ЛЮДСТВА

У постбіполярний період розвитку свідомого та інноваційного суспільства, перспектива нової світової війни з використання ядерної зброї стала найбільш актуальною за всю історію. Ядерний арсенал, який становить екзистенційну загрозу для всієї цивілізації, досі використовується для політичної гри на міжнародній арені. Про це свідчить положення стрілок Годинника Судного дня, який показує 90 секунд до опівночі, що символізує сам момент ядерного катаклізму [1].

Десятиліттями держави брали на себе зобов'язання запобігати поширенню ядерної зброї та досягати ядерного роззброєння через ряд міжнародних угод, включаючи Договір про нерозповсюдження, однак це не призвело до бажаних результатів. Зокрема потреба та бачення концепції світової денуклеаризації зародилася вже в процесі реалізації Мангеттенського проєкту – атомної програми США часів Другої світової війни, і була офіційно проголошена після бомбардувань Хіросіми та Нагасакі. У лютому 1946 р. з'явилася колективна монографія «Абсолютна зброя: атомна енергія і світовий порядок», що стала результатом представницького симпозіуму з питань впливу ядерної зброї на військову стратегію та формування нового світового порядку. У цій роботі провідні американські науковці у сфері військової політики та міжнародних відносин спробували спрогнозувати, якою буде війна в нову епоху (Б. Броді), яким чином ядерна зброя вплине на американсько-радянські взаємини (А. Вулферс) та міжнародні організації (П. Корбет), як можна встановити «міжнародний контроль» над зброєю масового знищення (В. Фокс) [2]. Варто наголосити на тому, що термін «нерозповсюдження» майже не вживався у засобах масової комунікації в другій половині 40-50 рр. XX ст., а мова йшла переважно про збереження монополії США в цій галузі. Під час загострення

Холодної війни критичним питанням на шляху до ядерного роззброєння були перспективи поширення ядерної програми в СРСР та інші розвинені країни. Концепція нерозповсюдження ставала актуальною лише в 60-х рр. XX ст., коли близько двох десятків країн реалізовували власні атомні програми та мали реальні перспективи створення ядерних боєголовок. Так, у 1968 році Генеральною Асамблеєю ООН був укладений Договір про нерозповсюдження ядерної зброї, в основу якого закладено три принципи:

- нерозповсюдження ядерної зброї;
- роззброєння;
- право на мирне використання ядерних технологій.

Зокрема, варто розуміти цілі створення та поширення ядерного озброєння, розглядаючи різні теоретичні підходи, які часто суперечать один одному. Методологічний фундамент дослідження заклали представники різних теорій серед вітчизняних та західних науковців, які аналізували передумови та причини поширення «зброї судного дня», яка гіпотетично може знищити життя на планеті Земля (Табл. 1).

Таблиця 1

**Причини розповсюдження ядерної зброї
через призму основних теорій міжнародних відносин**

Підхід		Причина розповсюдження ядерної зброї
Реалізм		Наявність загроз безпеки
Лібералізм		Послаблення режиму нерозповсюдження ядерної зброї
Конструктивізм	особистісний	Націоналістично налаштовані лідери, в тому числі опозиції (Ж. Хайманс)
	нормативний	Зниження значущості норм, що перешкоджають поширенню ядерної зброї (Н. Танненвальд)
	соціально-психологічний	Негативні зміни міжнародного соціального середовища (М. Рублі)

Джерело: розроблено автором

Національні уряди держав, що володіють ядерною зброєю, прагнуть обмежувати дискусію про роззброєння символічними заходами, які не

передбачають жодних кінцевих термінів чи додаткових юридичних зобов'язань. Вони стверджують, що середовище безпеки недостатньо зріле, щоб робити сміливі кроки до ліквідації ядерної зброї. За даними Федерації американських вчених, загальний запас ядерної зброї у світі скорочується, але темпи скорочення сповільнюються порівняно з останніми 30 роками : станом на початок 2023 року дев'ять країн мають приблизно 12 500 боєголовок [3].

Рада директорів чиказького журналу «The Bulletin of the Atomic Scientists» та експерти, які оцінюють глобальні ризики, заявили, що причини ескалації ядерної кризи пов'язані в основному з війною в Україні. Так, у 2023 році Росія вийшла з двостороннього договору СНО-III, що призупинило взаємні інспекції, поглибило недовіру та підштовхнуло гонку ядерних озброєнь з США. Розгортання найбільшої після Другої світової війни також дестабілізувало ситуацію в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. На думку аналітиків та дослідників питання проблем миру, військова співпраця Китаю з Росією запустила ланцюгову реакцію гонки озброєнь, що в подальшому може дестабілізувати ситуацію в регіоні. Зокрема, ключові «гравці» Азії вже переглядають стратегічну перспективу національних арсеналів та випробовують нову зброю. В цей час аналітики «The Bulletin of the Atomic Scientists» підтверджують зростаючий інтерес до ядерних технологій та двозначність ядерної діяльності на Близькому Сході, що в перспективі теж може призвести до ескалації регіонального та глобального конфлікту [4].

Розгорнуту оцінку проблеми «ядерного стримування» та шлях до реалізації ядерного роззброєння описав Сверре Лодгаард – норвезький політолог, який обіймав посади директора Інституту ООН з дослідження проблем роззброєння. Спираючись на основні принципи ДНЯЗ він виділяє певні вимоги та перспективи для досягнення стратегії світу вільного від ядерної зброї [5, с. 79–91]:

- досягнення згоди щодо одиниці виміру;
- відновлення переговорів;
- превентивні військові дії на основі міжнародного права;
- верифікація та заходи з прозорості;
- скорочення національних програм паливного циклу;

- укладення угоди про роззброєння з конкретними юридичними зобов'язаннями;
- доктрина мінімального стримування та зменшення ролі ядерної зброї;
- включення Ізраїлю, Пакистану та Індії до нового консенсусу;
- узгодження колективних дій;
- першочергова відповідальність на країні походження.

Тактика «ядерного стримування» та «баланс терору», що ґрунтується на стратегії залякування противника, не є надійним інструментом для балансу сил у світі. Відсутність діалогу та руйнування архітектури роззброєння і контролю над озброєннями в поєднанні з небезпечною риторикою та погрозами терористичних режимів є ключовими факторами потенційно екзистенційного ризику. Зважаючи на загострення ядерної кризи, світова спільнота має почати реалізовувати стратегію ядерного роззброєння та нерозповсюдження, затвердивши конкретні часові рамки, юридичні зобов'язання та верифікаційні заходи. Адже на думку засновника сучасної теоретичної фізики А. Ейнштейна: «Якщо Третя світова війна ведеться з використанням ядерної зброї, Четверта вестиметься за допомогою каменів».

Список використаних джерел:

1. «The Doomsday Clock». URL: <https://thebulletin.org/doomsday-clock/>
2. *The Absolute Weapon: Atomic Power and World Order* ed. by Bernard Brodie. New Haven, Connecticut : Yale Institute of International Studies, 1946. 166 p.
3. «Status Of World Nuclear Forces». URL: <https://fas.org/initiative/status-world-nuclear-forces/>
4. «Why a WMD-free zone in the Middle East is more needed than ever». URL: <https://thebulletin.org/2023/04/why-a-wmd-free-zone-in-the-middle-east-is-more-needed-than-ever/>
5. Lodgaard, S. *Nuclear disarmament and non-proliferation: towards a nuclear-weapon-free world?* Taylor & Francis. 2010. P. 288.

Шумейко З.Г.

магістр,

*Волинський національний університет
імені Лесі Українки*

РОЛЬ ПОЛІТИЧНОЇ ОПОЗИЦІЇ У СИСТЕМІ КОНТРОЛЮ ЗА ДЕРЖАВНОЮ ВЛАДОЮ

В перехідних суспільствах політичні режими яких зазнають трансформацій значення політичної опозиції значно зростає. Ступінь розвитку політичної опозиції, залученість її в систему контролю та впливу за державною владою, формування конкурентного політичного середовища визначає якість демократичних перетворень, потенціал демократизації політичного життя країни.

З огляду на те, що опозиція виступає визначальним індикатором правової держави, дієвим механізмом здійснення контролю за діяльністю влади, одним із найважливіших факторів, що впливає на ефективність роботи державного механізму виникає потреба у відповідному дослідженні питання ролі опозиції у системі контролю за державною владою.

Відповідно до положень Конституції України, суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної багатоманітності, свободі політичної діяльності. Законодавство гарантує громадянам право на свободу думки і слова, вільне вираження своїх поглядів і переконань [1]. З огляду на це, опозиційна діяльність передбачається Конституцією України як вид вільної політичної діяльності. Відносини влади та опозиційних сил в Україні відбувається поза межами нормативно-правового поля без чітких умов та правил взаємодії. Втім, варто зауважити, що важливою умовою забезпечення ефективної діяльності політичної опозиції є надання відповідних законодавчих підстав, що гарантуватимуть ряд можливостей для діяльності опозиції. Так, часткову регламентацію має парламентська опозиція передбачена Регламентом Верховної Ради України. Закони, які б регламентували організаційно-правові засади формування опозиції, умови, порядок та способи здійснення опозиційної

діяльності відсутні. Разом з тим, прийняття законопроектів здатне забезпечити підзвітність і підконтрольність державної влади, їх посадових осіб, створити більш ефективну, дієздатну систему влади в Україні шляхом забезпечення політичної опозиції відповідними правовими гарантіями [2].

Результативність функціонування опозиції як одного із ключових політичних інститутів досягається виключно в суспільствах побудованих на демократичних засадах [3, с. 3]. Забезпечення ефективного функціонування державної влади передбачає наявність у політичному житті публічності, підзвітності, відкритості політичних процесів, конкурентності суб'єктів політичного середовища. У той же час, уразливим чинником демократії є відсутність важелів впливу на владу за умови відстороненості опозиції від політичних процесів.

Наявність опозиційної політичної діяльності, як однієї з форм реалізації політики безпосередньо здійснює вплив на ефективність роботи державної влади та є необхідністю на сучасному етапі розвитку України, адже здатна забезпечити формування та успішне функціонування сучасного демократичного суспільства, стабільного державного механізму. Шляхом контролю за політичними процесами, суб'єктами та об'єктами політичної системи зі сторони опозиційних сил в державі формуватиметься додатковий об'єктивний фактор реалізації політики, який унеможливить авторитарні прояви влади.

Взаємодія політичної опозиції та представників влади в розвинених демократичних країнах здійснюється шляхом зворотного зв'язку, вибудовування відповідних форм комунікації, здійснення контролю, напрацюванням спільних механізмів дій. В цьому контексті політика уряду України повинна бути побудована на демократичних засадах, передбачати узгодженість дій конкуруючих сторін «владної більшості» і «меншості» побудованих на основних концептуальних засадах: права громадян на формування органів державної влади, контролю за діяльністю влади [4].

Взаємовплив політичної опозиції на владу в контексті трансформаційних державних процесів впливає на суб'єкти і об'єкти політики, визначає тенденції й принципи діяльності влади. Взаємопов'язаність цих структурних елементів визначає ступінь інституалізації опозиції, встановлює її місце в системі державної

влади. Відносин опозиції та влади формуються на основі контролю за діяльністю державних органів, посадових осіб.

Політична система, що передбачає дієву опозицію гарантує стабільність роботи державного механізму, політичної системи в цілому, а також слугує запорукою розбудови демократичного суспільства. Перехід до конструктивної державотворчої роботи передбачає надання конкретних важелів опозиції, які б забезпечували можливість здійснення контролю, предметної критики влади, зокрема підготовки управлінських кадрів.

Ефективне здійснення державної влади повинно передбачати побудову політики за принципами, які б відповідали врахуванню інтересів не лише владної більшості, але й меншості, відповідного здійснення контролю за реалізацією влади, що стане гарантом розвитку демократичних принципів управління, формуючи баланс політичної системи держави.

Одними із основних завдань опозиції варто виокремити створення системи контролю, стримувань, противаг, зміни державного управління, коригування діяльності влади змусивши йти на поступки навіть за умови її всесильності [5]. Успішність здійснення опозицією відповідних функцій має пряму залежність на формування збалансованості та стабільності держави.

Вектор опозиційної діяльності спрямований на контроль за ухваленням, зміною управлінських рішень, коригування державної програми, зовнішньої та внутрішньої політики, звільнення чи відновлення на посадах представників державної влади, зміну характеру відносин влади та опозиції шляхом надання останнім достатніх важелів впливу.

У межах однієї із найважливіших функцій політичної опозиції такої як – контроль, відбувається якісна зміна діяльності владних інституцій. Зокрема, це стосуються підвищення ефективності роботи державних органів влади, установ, організацій, та їх посадових осіб.

Система контролю політичної опозиції за державною владою, здійснення впливу на формування її політики, контролю за виконанням владою функцій передбачених законодавством України відбувається в контексті типу взаємовідносин більшості та меншості [2]. Таким чином, система контролю забезпечує ефективність діяльності

органів влади, в тому числі шляхом спільної координації дій. Важливим для досягнення результативної системи контролю є надання опозиційним силам доступу до керівних посад парламентських комітетів, парламенту, та інших державних інституцій. Окрім того, необхідними у забезпеченні контролю є участь в обговоренні Програм діяльності уряду, можливості подання законопроектів, а також залучення до роботи над законодавчими ініціативами.

Діяльність політичної опозиції як в межах парламенту, так і поза ним – є важливим компонентом ефективного здійснення демократії. Шляхом контролю, критики, оцінки дій владної більшості опозиція забезпечує ефективність в управлінні державними справами. Враховуючи вище перелічені факти опозиція є одним із основних детермінантів захисту державних інтересів, який дозволяє попереджати зловживання державною владою [6].

Політична опозиція є дієвим інститутом, який забезпечує захист як індивідуальних так і колективних суспільних інтересів. В залежності від залученості політичної опозиції до системи владних відносин у країні опозиція формує баланс політичної системи шляхом врахування інтересів не лише більшості, але й меншості при прийнятті важливих державних рішень.

Одним із визначальних напрямків опозиційної політичної діяльності в транзитивних державах є боротьба з корупцією. Саме тому, враховуючи негативні політичні тенденції, які створює корупція в державній сфері управління політична опозиція концентрує свою діяльність не лише на вироблення шляхів її подолання, але й пошук причин, методів та інструментів унеможливлення корупційних ризиків. Разом з тим, формування дієвої законодавчої системи з урахуванням попередження корупційних ризиків, що безпосередньо вплине на успішність цього напрямку опозиційної діяльності.

Рівень контролю та впливу опозиції на формування політики уряду є критерієм для характеристики демократичності політичної системи, а якість діяльності політичної опозиції, як інституту визначає ефективність політики уряду. Виходячи з вищезазначеного, можна стверджувати, що реалізація державної влади побудованої на демократичних засадах здійснюється шляхом реалізації принципу взаємодії влади та опозиції.

Зворотні зв'язки, побудовані на основі конструктивного діалогу суб'єктів політичної системи таких, як державна влада і політична опозиція в Україні сприятимуть прийняттю раціональних суспільно-політичних рішень, які передбачатимуть врахування інтересів обох сторін. Відповідно, в таких умовах опозиція стане каталізатором формування оптимальних шляхів побудови успішного управлінського процесу державних органів та влади в цілому шляхом встановлення контролю та комунікації, що передбачатиме зовнішню та внутрішню взаємодію, а також гарантуватиме опозиції перебування на політичній арені в якості повноправного політичного інституту.

Отже, з огляду на визначальну роль політичної опозиції в системі контролю за державною владою, її роль у впливі на прийняття важливих політичних рішень шляхом використання різних форм управлінської комунікації опозицію можна розглядати як невід'ємну складову політичної системи, що забезпечує ефективне функціонування держави, стабільність політичних процесів.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : зі змінами, внесеними від 07.02.2019 року, № 2680-VIII / *Верховна Рада України*. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення: 10.06.2023).
2. Новинський В.В., Геллер Є.Б., Писаренко В.В. Порівняльна таблиця до проекту Закону України «Про парламентську опозицію», реєстраційний № 0948, 2015. URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=52393&pf35401=331657> (дата звернення: 12.06.2023).
3. Національна Безпека і оборона. *Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова*. 2002. Вип. 7 (31). 68 с.
4. Балабан Р.В. Політична влада і опозиція в Україні: порівняльний аналіз із зарубіжними країнами : монографія / за ред. Ф.М. Рудича. Київ : ППіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2016. 488 с.
5. Гизо Ф. О средствах правления и оппозиции в современной Франции. Классический французский либерализм : сборник / пер. с фр. Москва : Рос. полит. Энцикл (РОССПЭН), 2000. С. 263–506.
6. Процедурні керівні принципи щодо прав та обов'язків опозиції в демократичному парламенті. Резолюція 1601 (2008). URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/mpz2/docs/753_1601_Opozytsija_rezoljutsija.htm (дата звернення: 27.06.2023).

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ

Ковбаса А.О.

студентка,

Київський національний університет культури і мистецтв

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ПОБУДОВИ ОСОБИСТОГО БРЕНДУ ЗАСОБАМИ ІМІДЖЕВОЇ РЕКЛАМИ

Актуальним та цікавим питанням на сьогодні є процес побудови особистого бренду за допомогою створення вдалого іміджу. Особистий бренд вже став практичним інструментом, що дозволяє вести планомірну роботу у професійному та особистісному плані. Для його розвитку існує безліч підходів, що працюють в комплексі. Один із сучасних – це побудова особистого бренду за допомогою іміджевої реклами, що і хочемо розглянути в даній статті.

Мета: проаналізувати основні підходи побудови особистого бренду засобами іміджевої реклами.

На цілісне сприйняття іміджу впливає стратегія комунікації компанії з цільовою аудиторією. Використовуючи різні канали взаємодії, бренди доносять свою цінність. Створений емоційний зв'язок з брендом – це основа формування позитивного іміджу і репутації в майбутньому. Якщо компанія на внутрішньому рівні не визначила ціль свого існування, принципи, якими вона хоче поділитися, і бачення майбутнього розвитку ніші, то навряд чи зможе донести споживачу цінність своєї діяльності взагалі. Пропозицій стало так багато, що увага аудиторії розсіюється. У нинішній часи ми не в змозі отримувати і зберігати велику кількість інформації одночасно. Тому головним завданням будь-якого бренду є створення позитивного іміджу за допомогою привабливих асоціацій, стереотипів і емоцій, які виникають у потенційного клієнта під час «зустрічі» з продукцією або послугою [5, с. 22].

Побудова позитивного іміджу є основним елементом формування репутації бренду, як додаткової конкурентної переваги в очах

споживача. Але якщо компанія цілеспрямовано працює над формуванням іміджу, то репутація формується стихійно. Тому для того, щоб стати лідером в ніші, кожна компанія повинна турбуватися про свій імідж, постійно коригуючи внутрішні і зовнішні процеси. Тільки сильний імідж може визначити високий рівень емоційного впливу на свідомість споживача, який призведе до покупки. Задоволені клієнти – це показник високого рівня довіри та лояльності до компанії в майбутньому.

У наші дні саме споживачі диктують правила, і заслужити довіру компаніям стає дедалі складніше. Клієнтоорієнтованість – основний двигун успішності компаній у нашому столітті. Правильно сформований імідж формує цей дружній зв'язок між брендом і клієнтом [4, с. 41].

На будь-якому етапі існування компанії може виникнути потреба в антикризових комунікаціях. Одним з найважливіших показників успішної реалізації антикризових комунікацій є стабільний позитивний імідж бренду. Якщо компанія вже має певний кредит довіри серед аудиторії, їй буде легше подолати кризу.

Через збільшення комунікативних потоків процес формування іміджу компанії потребує високого рівня обізнаності спеціалістів у сфері зв'язків з громадськістю. Тому для того, щоб оцінювати результативність сформованого іміджу, зазначимо основні його підходи [1]:

1. Спонування до дії. Ця функція спрямована на побудову позитивних асоціацій у свідомості споживача, що прискорюють шлях до покупки (customer journey) за умови гармонійного і правильного поєднання всього інструментарію PR.

2. Позичіонування компанії на конкурентному ринку. Детальний SWOT-аналіз допомагає організації визначити свої сильні і слабкі сторони для того, щоб сформувати позитивний образ в очах споживача. Формування іміджу впливає на самоідентифікацію компанії у зовнішньому і внутрішньому просторі. Вдале позиціонування сприяє відстороненню організації від конкурентів і отримання лояльної аудиторії.

3. Комунікація з цільовою аудиторією. Як ми зазначили раніше, чітко сформований образ компанії визначає подальшу комунікацію з

клієнтами. Наскільки легким буде сприйняття інформації, які канали будуть задіяні, який результат очікує на компанію – ці питання базуються на комунікативній функції іміджу.

Важливо відмітити, що позитивний імідж виконує низку завдань, які відповідають ефективному аналізу й оцінці результативності побудови іміджу на всіх етапах [3, с. 24]:

- підвищення престижу компанії в очах споживача. Формування корпоративного стилю, який відповідає не тільки інтересам організації, але і клієнтів, може стати важливим критерієм оцінювання серед інших компаній-конкурентів;

- підвищення рівня ефективності рекламних кампаній. Логічно, що компанії, яка вже позитивно зарекомендувала себе на ринку, легше просувати товар чи послугу, підвищуючи їх цінність в очах клієнта;

- підвищення конкурентоздатності. Правильно сформований позитивний імідж компанії сприяє укріпленню конкурентної позиції. Варто зазначити, якщо якість товару не відповідає рівню того образу, що створила організація, навряд чи ця діяльність буде успішною;

- формування і реформування громадської думки про бренд. Компанії, яка вже сформувала певний кредит довіри, легше комунікувати і доносити інформацію до аудиторії ніж тим, хто не приділяє достатню увагу формуванню іміджу.

Практика доводить, що робота над іміджем бренду – комплексний процес, який вимагає багато ресурсів і кваліфікованих спеціалістів. Тому в кожній компанії, яка прагне досягнути високих цілей у своїй діяльності, існує маркетинговий відділ, або відділ зв'язків із громадськістю. Два напрями – PR та маркетинг, сфокусовані на тому, щоб створити позитивний образ бренду.

Зв'язки з громадськістю та маркетинг прагнуть до гармонійних стосунків між брендом та цільовою аудиторією. Також інструменти PR використовуються в маркетингових стратегіях: розміщення новин або статей про бренд у ЗМІ, складання переваг продукту таким чином, щоб він доповнював інтереси аудиторії тощо.

Маркетинговий підхід до формування іміджу бренду є більш раціональним, але не менш важливим. Маркетинг поділяють два види: Inbound (інбаунд) і outbound (аутбаунд). Outbound-маркетинг включає в себе традиційні підходи до привернення уваги споживачів нав'язливим

способом: прес-релізи, контекстна реклама, таргетована реклама в соціальних мережах, рекламні листівки, опитування по телефону, рекламні банери тощо. Inbound-маркетинг сприяє органічному залученню потенційної аудиторії за допомогою PR, ЗМІ, лідерів думок, індивідуального підходу, контент-маркетингу тощо [2, с. 25].

Отже, провівши аналіз підходів та методів іміджевої реклами для побудови особистого бренду, можна зробити висновок, що найпоширенішими є: робота з інфлюенсерами, ЗМІ, створення маркетингових стратегій та рекламних інтеграцій. Саме пункти цього переліку можемо назвати найефективнішими інструментами піару у різних проєктах, що дозволяють успішно реалізовувати їх.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко С.М. Імідж організації: сутність, зміст та основні етапи формування. *Технології та дизайн*. 2014. № 2.
2. Гаркавенко С.С. Реклама. Підручник. Київ : Лібра, 2016. 312 с.
3. Курбан О.В. PR у маркетингових комунікаціях : навч. посібник. Київ : Кондор, 2014. 246 с.
4. Литовченко І.Л. Інтернет-маркетинг : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 184 с.
5. Шавкун І.Г. Формування іміджу організації. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 111 с.

Шуба А.В.

асистент,

Київський національний університет культури і мистецтв

ЦИФРОВА ГРАМОТНІСТЬ ТА МЕДІАГРАМОТНІСТЬ В КОНТЕКСТІ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ОСВІТИ

У сучасному цифровому світі, де медійне середовище постійно змінюється та розвивається, цифрова грамотність та медійна освіта стають необхідними компетенціями для майбутніх журналістів. Це особливо важливо розглядати в контексті швидко зростаючого впливу цифрових технологій на журналістику та медіа.

Варто зазначити, що цифрова грамотність передбачає не тільки розуміння і вміння користуватися цифровими інструментами, платформами та програмним забезпеченням, але й здатність аналізувати та критично оцінювати інформаційний контент [1, с. 6].

Сучасний професійний журналіст повинен володіти навичками швидкого пошуку і перевірки достовірності інформації, використання соціальних мереж та аналітичних інструментів для збору та обробки даних, а також навичками створення інноваційного та візуально привабливого контенту [5].

Медійна освіта, зокрема, спрямована на розвиток критичного мислення та розуміння медійного середовища. Студенти журналістики повинні мати можливість ознайомитися з різноманітними медійними форматами, розуміти їхні механізми впливу на суспільство та демократію, а також вміти критично аналізувати та оцінювати медійну інформацію. Розуміння важливості медійної грамотності сприяє формуванню відповідального підходу до використання медіа та ефективній комунікаційній взаємодії.

Про важливість цифрової грамотності наголошували учасники (викладачі та практики у журналістській сфері) круглого столу «Актуальні аспекти реформування журналістської освіти в Україні», який був проведений ГО «Телекритика». Зокрема, Юлія Нестеряк, яка викладає для студентів у Інституті журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка наголосила, що вкрай важливо професійному журналісту

вміти знаходити інформацію та її перевіряти за допомогою відкритих джерел. Цю думку також підтримала Лідія Стародубцева, яка звернула увагу на важливість навчити студентів, які здобувають професію журналіста критично мислити і керуватися фактами, а не емоціями [3].

Вважаємо, що інтеграція цифрової грамотності та медійної освіти у журналістські програми має велике значення для підготовки майбутніх професіоналів. Студенти повинні мати можливість отримати практичні навички використання цифрових інструментів, розвивати креативність та вміння працювати з візуальною та мультимедійною інформацією. Цифрова грамотності та медійна освіта для здобувачів журналістського фаху забезпечує необхідні знання та навички, які вони зможуть успішно використовувати у своїй майбутній кар'єрі.

Проте, важливо також розглядати етичні аспекти цифрової грамотності та медійної освіти. Студенти повинні розуміти значення конфіденційності, приватності та моральних норм у цифровій журналістиці. Використання цифрових інструментів та доступ до великого обсягу інформації потребують свідомого і відповідального підходу, зокрема, щодо захисту персональних даних та дотримання прав журналістів [2, с. 71].

Сучасна освіта в період постмодернізму пов'язана з тим, що при створенні новинних матеріалів журналісти повинні дотримуватися не лише журналістської етики, а й законодавчих норм і положень. Основні журналістські стандарти якості матеріалу, за якими журналісти повинні керуватися у своїй професійній діяльності, включають баланс думок і точок зору, своєчасність, оперативність, достовірність (посилання на джерела), розділення фактів від коментарів, точність та повноту представлення фактів та інформації з проблеми [4, с. 281–282].

Молоде покоління сьогодні потребує якісної медіаосвіти, тому на нашу думку, важливим є впровадження низки освітніх компонентів, пов'язаних з медійною освітою, журналістською етикою та дослідницькими технологіями у медіа.

Для забезпечення якісної журналістської освіти важливо включити до навчального плану предмети, пов'язані з медійною освітою та медіаграмотністю.

Отже, цифрова грамотність та медійна освіта в контексті журналістської освіти стають ключовими елементами формування сучасного журналіста. Ці компетенції допомагають студентам розуміти і використовувати цифрові технології в журналістській практиці, а також розвивати критичне мислення та відповідальне використання медійної інформації. Повна інтеграція цифрової грамотності та медійної освіти у навчальні програми сприяє підготовці компетентних та етичних журналістів, які зможуть відповідати викликам сучасного медіа-середовища.

Список використаних джерел:

1. Близнюк Т. Цифрові інструменти для онлайн і офлайн навчання : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021. 64 с.

2. Голуб О. Медіакомпас: путівник професійного журналіста : практичний посібник. Київ : Ін-т мас. інформації, 2016. 184 с.

3. Дорош М. Журналістська освіта: змінити, не можна залишити як є? *ms.detector.media*. URL: <https://ms.detector.media/zhurnalistska-osvita/post/16018/2016-02-08-zhurnalistska-osvita-zminyuty-ne-mozhna-zalyshyty-yak-ie/> (дата звернення: 04.05.2023).

4. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / ред.-упор. В.Ф. Іванов, О.В. Волощенко ; за науковою редакцією В.В. Різуна. Київ : Центр Вільної Преси, 2013. 352 с.

5. Профі в епоху digital. 10 основних навичок сучасного журналіста. *Media Lab*. URL: <https://medialab.online/news/profi-v-epohu-digital-10-osnovny-h-navy-chok-suchasnogo-zhurnalista/> (дата звернення: 01.06.2023).

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

Inna Vasylykowska

Ph.D, Senior Lecturer;

Yurii Popov

Student,

National Technical University of Ukraine

"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

ESSENTIAL PRINCIPLES OF QUANTUM COMPUTING

Quantum computing is an emerging field that holds the potential to revolutionize the way we process information and solve complex problems. At its core, quantum computing harnesses the principles of quantum mechanics to create a new paradigm of computation. Unlike classical computers, which operate based on bits representing either a 0 or a 1, quantum computers utilize qubits that can exist simultaneously in multiple states. This phenomenon, known as superposition, allows quantum computers to explore vast numbers of possibilities simultaneously, leading to exponential computational power.

In this article, we focus on introducing the fundamental concepts underpinning this revolutionary technology. We will explore the basic building blocks of quantum computing, including qubits, superposition, and entanglement, and shed light on how these principles enable quantum computers to surpass classical computers in certain computational tasks.

Primarily, we must understand the concept of a qubit. A qubit can exist in a state that is a combination of both 0 and 1, thanks to the principle of superposition [1]. This means that a qubit can simultaneously hold multiple pieces of information, exponentially increasing the computational power available for processing.

Superposition sets the stage for another phenomenon known as entanglement. When qubits become entangled, the state of one qubit becomes dependent on the state of another, regardless of the distance between them. This interconnectedness allows quantum computers to

perform operations on multiple qubits simultaneously and enables the exploration of parallel computational pathways.

As we delve further into the topic of quantum computing, we will encounter quantum gates, which are the building blocks of quantum circuits. These gates manipulate qubits, allowing for the execution of specific computational operations. Gates such as the Hadamard gate, Pauli gates, and the controlled-NOT gate play pivotal roles in transforming qubits and carrying out computations.

Quantum computing is not limited to theoretical concepts. Researchers and developers employ quantum simulators, which are software or hardware tools, to simulate quantum systems and validate quantum algorithms. Simulators help researchers test and refine quantum programs before running them on actual quantum hardware, enabling faster prototyping and algorithm optimization [2].

Lastly, we will explore the critical concept of quantum error correction. Quantum systems are highly sensitive to external influences and can suffer from errors due to noise and decoherence. Error correction codes, such as the three-qubit bit-flip code or the renowned Shor code, provide techniques to detect and mitigate errors, ensuring the reliability and accuracy of quantum computations.

By gaining a basic understanding of these foundational concepts, readers can embark on a journey to explore the vast potential of quantum computing. From advancements in cryptography and optimization to the potential to revolutionize industries like healthcare and material science, quantum computing holds the key to solving complex problems that were previously intractable.

As we unravel the mysteries of the quantum realm, the potential for quantum computing to transform our technological landscape becomes increasingly evident.

In quantum computing, quantum gates play a crucial role in manipulating qubits to perform computations. This topic explores the fundamental quantum gates used in quantum computing, including the Hadamard gate, Pauli gates (X, Y, Z), and the controlled-NOT gate [3].

The Hadamard gate is a single-qubit gate that creates superposition. When applied to a qubit initially in the $|0\rangle$ state, the Hadamard gate transforms it into a state that is equally likely to be measured as $|0\rangle$ or $|1\rangle$.

This gate is essential for preparing qubits in superposition, which is a key resource for quantum algorithms.

The Pauli gates, including X, Y, and Z, are also single-qubit gates. The Pauli-X gate, often called the bit-flip gate, flips the state of a qubit, transforming $|0\rangle$ to $|1\rangle$ and vice versa. The Pauli-Y gate, known as the bit and phase flip gate, introduces a bit-flip as well as a phase change. The Pauli-Z gate, the phase-flip gate, applies a phase change to the $|1\rangle$ state. These gates allow manipulation of the qubit state and are fundamental for various quantum computations.

The controlled-NOT gate, or CNOT gate, is a two-qubit gate that applies a Pauli-X gate to the target qubit only if the control qubit is in the $|1\rangle$ state. Otherwise, it leaves the target qubit unchanged. The CNOT gate is a crucial gate for implementing entanglement and enables the creation of entangled states, which are the foundation of many quantum algorithms.

These quantum gates are implemented through physical operations on qubits, such as manipulating the spin of particles or controlling the energy levels of atoms. By applying specific gate operations to qubits, quantum computers can perform complex calculations and process information in parallel, exploiting the unique properties of quantum mechanics.

Understanding the functionalities of these basic quantum gates is essential for designing and implementing quantum algorithms. Quantum algorithms utilize combinations of these gates, along with quantum entanglement and interference, to solve problems more efficiently than classical algorithms.

In summary, quantum gates are the building blocks of quantum computing. The Hadamard gate creates superposition, while the Pauli gates (X, Y, Z) allow manipulation of qubit states. The controlled-NOT gate facilitates entanglement and is crucial for implementing various quantum computations. Mastering these gates and their functionalities empowers researchers and developers to harness the power of quantum computing and explore the vast potential of this transformative technology.

Quantum simulators are software or hardware tools used to simulate quantum systems and validate quantum algorithms. These simulators play a crucial role in the development and testing of quantum computing applications.

Quantum simulators mimic the behavior of quantum systems on classical computers, allowing researchers and developers to explore the dynamics and properties of quantum algorithms without the need for physical quantum hardware. They simulate the evolution of qubits and their interactions, providing insights into the behavior of quantum systems under different conditions.

Software quantum simulators use algorithms and mathematical models to simulate quantum operations and quantum states. They offer flexibility in terms of simulating various types of quantum systems and allow researchers to test quantum algorithms on different architectures and parameters. These simulators provide a controlled environment for debugging, optimization, and benchmarking of quantum programs.

On the other hand, hardware-based quantum simulators use specialized quantum devices to simulate quantum behavior. These simulators offer advantages in terms of capturing more realistic noise and decoherence effects that are present in physical quantum systems. They provide a closer approximation to the behavior of actual quantum hardware, enabling researchers to evaluate the performance of quantum algorithms in more realistic scenarios [4].

Quantum simulators are invaluable tools for verifying the correctness and efficiency of quantum algorithms before implementing them on actual quantum hardware. They help identify and rectify errors, validate algorithmic designs, and optimize quantum programs for better performance. Simulators also aid in studying the impact of noise and decoherence on quantum computations and exploring techniques for error correction and mitigation.

Moreover, quantum simulators enable researchers to simulate large-scale quantum systems that are currently beyond the capabilities of available quantum hardware. They provide a means to explore and validate concepts for future quantum architectures and algorithms, driving advancements in the field of quantum computing.

While quantum simulators are powerful tools, it is important to note that they have limitations. They can simulate only a limited number of qubits and cannot replicate the full complexity of physical quantum systems. As the field progresses, efforts are being made to develop more advanced and scalable simulators that can handle larger quantum systems.

In summary, quantum simulators play a crucial role in the development, testing, and optimization of quantum algorithms. They provide a means to simulate and validate quantum behavior, aiding researchers in understanding and refining quantum computations. These simulators bridge the gap between theory and implementation, facilitating advancements in the field of quantum computing and paving the way for future quantum technologies.

The described aspects offer a starting point for understanding quantum computing and its key components. They provide the basis for a deeper study of the more complex aspects of quantum computing, continuing to explore the field.

References:

1. Jaeger, Gregg (2007) Classical and quantum computing. *Quantum Information: An Overview*, 203–217.
2. Nakahara, Mikio (2007–2008) Quantum computing: an overview. *Mathematical Aspects of Quantum Computing*, 1–53.
3. O'Brien, Jeremy L. (2007) Optical quantum computing. *Science*, 318.5856: 1567–1570.
4. Ekert, Artur; Macchiavello, Chiara (2000) An overview of quantum computing. *Quantum Computation and Quantum Information Theory*. Reprint Volume with Introductory Notes for ISI TMR Network School at Villa Gualino. Turino, Kap, 3: 66–85.

ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ

Горобець О.Ю.

доктор фізико-математичних наук, професор;

Тюкавкіна І.М.

аспірант,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ДИФРАКЦІЯ СПІНОВИХ ХВИЛЬ НА ЗОННІЙ ПЛАСТИНЦІ МІЖ ДВОМА ФЕРОМАГНЕТИКАМИ

Сьогодні спінові хвилі є об'єктом широкого дослідження з метою створення обчислювальних систем. Такі системи потенційно можуть перевищувати функціональні можливості відповідних аналогів на основі електромагнітних хвиль. Більшість спін-хвильових обчислювальних систем (магنونні пристрої) походять з фотоніки, тому магنونні пристрої мають ті самі проблеми, що й фотонні еквіваленти. Булеві магنونні логічні вентиля, або логічні пристрої на основі спінових хвиль успішно реалізовані.

Також пристрої небулевої конструкції будуються паралельно з логічними спін-хвильовими схемами. Обчислювальна потужність спінових хвиль для формування інтерференційних картин використовується у таких пристроях з небулевою конструкцією. Ці обчислювальні примітиви часто називають «голографічними обчисленнями» та «хвильовими обчисленнями». В оптиці це називають «оптикою Фур'є» або «інформаційною оптикою». «Квазіоптичні» пристрої, які базуються на спінових хвилях, будуються за допомогою формуванні інтерференційної картини [1]. У даній області є значні успіхи, наприклад, інтерференція спінових хвиль з довжинами хвиль менше 50 нм експериментально реалізована в роботі [2]. Крім того, спін-хвильову інтерференцію можна вмикати та вимикати шляхом маніпулювання магнітними конфігураціями двох

магнітних нанодротів від паралельних до антипаралельних, що дозволяє переконфігурувати інтерферометр [2].

Оптика дифракційного типу широко використовує перешкоди. Основним прикладом перешкод для спінових хвиль є феромагнітні матеріали з отворами. Як то антиточка в суцільній тонкій плівці, яка може бути випромінювачем для коротких спінових хвиль залежно від її положення щодо мікросмужкової антени або може змінювати напрямок падаючих плоских хвиль [3]. Дифракційна оптика дає можливість фокусувати спінові хвилі [3]. Матриця щілин функціонує як дифракційна решітка для спінових хвиль [4]. Особливості дифракційної оптики для спінових хвиль також досліджуються в роботах [5; 6]. Експериментально показана увігнута ґратка для спінових хвиль у конфігурації Роулєнда, яку можна застосувати до мікрохвильового спектрометра.

Об'єктом даного дослідження є дифракція спінових хвиль у феромагнетіку, зокрема коефіцієнт відбиття, коефіцієнт проходження та фаза спінової хвилі, яка проходить і відбивається від метаповерхні, що представляє собою одновірну зонну пластинку Френеля. Зонна пластинка Френеля розташована на межі двох феромагнетиків з неоднорідним (ступінчастим) розподілом параметра однорідного обміну на інтерфейсі та з неоднорідним (ступінчастим) розподілом власної магнітної анізотропії. Зонна пластинка фокусує як відбиті, так і спінові хвилі, що пройшли. У даній роботі принцип зонної пластинки для спінових хвиль реалізовано шляхом визначення константи ізотропного обміну A та власної магнітної анізотропії параметрів інтерфейсу, що дорівнює різним значенням для парної та непарної зон відповідно. Також розглядається окремий випадок амплітудно-модульованої зонної пластинки, коли константа ізотропного обміну та власна магнітна анізотропія параметрів метаповерхні дорівнюють нулю для непрозорих зон. Область, яка оточує зонну пластинку, визначається таким чином, щоб константа ізотропного обміну дорівнювала нулю.

Список використаних джерел:

1. Csaba G., Papp Á., Porod W. Perspectives of using spin waves for computing and signal processing. *Physics Letters A*. 2017. Т. 381. № 17. P. 1471–1476.
2. Reconfigurable Spin-Wave Interferometer at the Nanoscale / J. Chen and al. *Nano Letters*. 2021. Т. 21/ № 14. P. 6237–6244.
3. Building Blocks for Magnon Optics: Emission and Conversion of Short Spin Waves / F. Groß and al. *ACS Nano*. 2020. Т. 14/ № 12. P. 17184–17193.
4. Spin Wave Diffraction and Perfect Imaging of a Grating / S. Mansfeld and al. *Physical Review Letters*. 2012. Т. 108. № 4.
5. Nanoscale spectrum analyzer based on spin-wave interference / Á. Papp and al. *Scientific Reports*. 2017. Т. 7, № 1.
6. Spin wave collimation using a flat metasurface / M. Zelent and al. *Nanoscale*. 2019. Т. 11. № 19. P. 9743–9748.

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Іванова О.В.

асистентка,

*Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова*

ФІЛОСОФІЯ ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОГО РЕНЕСАНСУ

Розглядаючи філософію західноєвропейського Ренесансу, важно звернути увагу на його вплив на розвиток науки та релігії. Ренесансне мислення відзначалося прагненням до пізнання та дослідження природи, що привело до наукового прогресу того часу. Філософи Ренесансу висували гіпотези та проводили спостереження, спираючись на раціональний підхід та експериментальні методи.

Одним із найвідоміших представників ренесансної науки був Галілео Галілей. Він використовував метод спостереження та експерименту, розробивши нову наукову методологію. Його розуміння Всесвіту, висунуте в геліоцентричній теорії, суперечило тодішнім релігійним уявленням, що призвело до конфлікту з церквою. Цей протистояння між наукою та релігією стало однією з ключових тем ренесансної філософії.

Крім того, ренесансна філософія вносила свій внесок у розуміння релігійних питань та моральних норм. Західноєвропейські філософи Ренесансу поставили під сумнів догми і традиції, розглядаючи релігійні принципи з раціонального погляду. Вони намагалися знайти баланс між релігією та розумом, пропагуючи ідею особистого релігійного досвіду та самостійного мислення.

Значимість філософії західноєвропейського Ренесансу проявляється й у її впливі на сучасний світ. Багато ідей підтримуються і розвиваються й сьогодні. Наприклад, поняття гуманізму, яке було започатковане у ренесансній філософії, продовжує відігравати важливу роль у сучасному суспільстві. Гуманістичні принципи, такі як

повага до гідності людини, пріоритет освіти та розвитку особистості, стали основою багатьох сучасних концепцій та цінностей [1, с. 41].

Крім того, ренесансна філософія сприяла розширенню границь мислення та пошуку нових інтелектуальних горизонтів. Вона покладала акцент на індивідуальність, творчість та самостійне мислення, що сприяло розвитку наукових досліджень, літератури, мистецтва та архітектури.

Необхідно також відзначити, що ренесансна філософія стала початком розвитку секулярної мислення та секулярної культури. Вона відіграла важливу роль у відокремленні релігійної та політичної сфери, сприяючи формуванню сучасних суспільно-політичних систем.

Загалом, філософія західноєвропейського Ренесансу була періодом інтелектуального розквіту, який надав нам багато цінних ідей та концепцій. Вона надихнула мільйони людей на пошук знань, розвиток та творчість. Її спадщина залишається невичерпною джерелом вдумливості та вдосконалення.

«Філософія західноєвропейського Ренесансу». Ренесанс – це період, що охоплює XV–XVI століття, коли Європа переживала значні зміни в різних сферах свого життя, включаючи культуру, мистецтво, науку та філософію. Філософія цього часу відіграла важливу роль у формуванні нових ідей та поглядів, що визначили подальший розвиток західноєвропейського світу.

Перша теза: Роль філософії у формуванні західноєвропейського Ренесансу.

Філософія відіграла ключову роль у формуванні західноєвропейського Ренесансу. У цей період відбулася зустріч ідей античності, особливо платонізму та неоплатонізму, з католицьким християнством та гуманістичними ідеями. Ця зустріч створила початкову основу для розвитку нових філософських концепцій, які змінили спосіб мислення та сприяли розвитку інтелектуальної культури [2, с. 35].

Друга теза: Вплив античної філософії на ренесансне мислення.

Антична філософія, зокрема платонізм та неоплатонізм, мала значний вплив на ренесансне мислення. Ідеї Платона про ідеальний світ і роль розуму в процесі пізнання перейнялися та переосмислювалися філософами Ренесансу. Концепція єдиного Бога та його

співвідношення з людським розумом, запозичена від неоплатонізму, сприяла розвитку релігійно-філософських ідей та обґрунтуванню духовності у ренесансній культурі.

Третя теза: Християнська філософія та її вплив на ренесансну думку.

Християнська філософія відіграла важливу роль у ренесансній думці. Західноєвропейські філософи того часу намагалися знайти гармонію між християнською традицією та античними ідеями. Вони пропагували ідеал гармонійного розвитку особистості, заснований на цінностях християнської моралі та відповідальності перед Богом.

Четверта теза: Роль гуманізму у філософії ренесансу.

Гуманізм, як ідеологічний рух, відіграв важливу роль у філософії ренесансу. Цей рух акцентував увагу на гідності та цінності людини, розвитку її розуму, освіти та гуманітарних наук. Гуманістичні ідеї були спрямовані на відродження культури, моралі та суспільства, а також на просування людської свободи й прав людини.

П'ята теза: Філософські ідеї Нікколо Макіавеллі та їх вплив на політичну філософію ренесансу.

Нікколо Макіавеллі, італійський філософ епохи Ренесансу, вніс великий вклад у політичну філософію того періоду. Його праці, зокрема «Государ», стали першими теоретичними підґрунтями для вивчення політичних процесів і взаємодії політичних сил. Макіавеллі розглядав політику як мистецтво влади і розробляв принципи політичної стратегії, які відрізнялися від традиційних моральних норм. Його ідеї стосувалися прагматичного підходу до управління та збереження влади, а також ролі держави у досягненні політичних цілей [3, с. 18].

У підсумку, філософія західноєвропейського Ренесансу відіграла значну роль у формуванні ідей, цінностей та світогляду того періоду. Це був час зустрічі античності та християнства, гуманізму та наукового прогресу. Філософи Ренесансу стали піонерами нових ідей і концепцій, які вплинули на культуру, науку, політику та релігію. Їхні ідеї продовжують мати вплив на наш світ і сьогодні, свідчаючи про значимість та актуальність філософії Ренесансу.

Список використаних джерел:

1. Петрушенко В.Л. Філософія [Текст] : навч. посібник (в 2-х част.). Львів : Новий Світ – 2000, 2002. 544 с.
2. Олекоок В. Основи реалістичної (Аристотелівсько-томісгичної) філософії. Чикаго – Мюнхен, 1981. 280 с.
3. Семенов А. Історіографія філософії Відродження. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки*. Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: Р. А. Арцишевський та ін.]. Луцьк, 2013. № 11 (260) : Філософські науки. С. 136–141.

Наукове видання

**НАУКОВИЙ ПРОСТІР
В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Матеріали друкуються в авторській редакції

Дизайн обкладинки: А. Юдашкіна
Верстка: В. Удовиченко

Підписано до друку 30.06.2023. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 3,95. Тираж 100. Замовлення № 0623/18.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво «Молодий вчений»
65101, м. Одеса, вул. Інглезі, буд. 6/1
Телефони: +38 (095) 778 74 79, +38 (067) 695 64 10
E-mail: info@molodyivchenyi.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7641 від 29.07.2022 р.